

MEOJELN NINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... 10.—

Negyedévre ... 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám »József« 527.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

— Budapest, márczius hó 2. —

Krónika.

Andrássy Dénes.

— febr. 28. —

Csikszentkirályi és krasznahorkai Andrássy Dénes gróf (a nemzetség monoki ágából való) nincs többé. Milyen könnyű, milyen egyszerű és milyen kényelmes a fizikai halált ezzel a két szóval jelezni: nincs többé. Nincs többé, ez egyformán vonatkozhatik a kihűlt lángelmére és a meghalt botorra, a megszűnt hadvezérre és az ut szélén halva maradt markotányosnőre, a földi napjait befejezett költőre és a hajszolt apachera, aki fáradt és sáros vadállatként maradt egy árok szélén. Nincs többé — ez a halál rettenetes, vigasztalan demokráciáját jelenti.

*

Nekünk, akik akár vallási alapon, akár az új, még tisztázatlan okkultista tudományokban bizva, a végleges elmúlást tagadjuk, a kiváló férfiú ravatalánál állva, kutatnunk kell: mi az, ami Andrássy Dénes grófból megmaradt? Mi az, ami az idővel és a feledéssel szeliden daczolva, tovább él azután is, hogy a krasznahorkai vár czinterméből az ősök kriptájának boltívei közé helyezték Dénes grófnak elaggott testét, amely hetvennyolcz esztendőn át volt eleven és élettel teli ezen a földtekén. Mi marad meg a grófból, miután halott testét a szicíliai Palermóból a felsőmagyarországi várkastélyba szállították?

Hogy mi marad Andrássy Dénes után? Száz legáció és donáció. Csupa jótékony adomány árvák, özvegyek, szegények, írók, művészek és más szenvedők számára. Sinylőházak és menedékházak Bécsben, Rozsnyón, Kassán. Jótékonycélu pénzalapítványok, amelyek az ország sok bankjában fiadzanak irgalmas rendeltetésű kamatot. Marad utána nyolcz ősi várkastély, páratlan képtár és nagyszerű szoborgyűjtemény. És marad utána egy hatalmas, romantikájában megindító szerelmi regény, Dénes grófnak és Francziska grófnénak a regénye.

A házak, a festett vásznak és a faragott kövek gazdát cserélnek. A zörökös birtokba veszi azokat, és mire maga is végakaratilag intézkedik róluk, már elfelejtette, hogy valamikor ő is örökös volt és nem örökhagyó. Elfelejtji, hogy ezeket a házakat és műkincseket más szerezte meg és más őrizte meg valamikor az ő számára és hogy ő ezekben csak vendég volt... Az örö-

kösnek az emlékezése rövid és az örökhagyó emlékezete nem él benne tovább, mint a gyorsan leégő gyertyaszál.

De a kegyes alapítványok? ... Oh, hányszor mondjuk ma: Vojnich-díj, Teleki-díj, Greguss-díj, Wechselmann-féle alapítvány. Mit jelent ebben az esetben a tulajdonnév? Semmit. Pusztá jelzőt, nem többet, mint amikor az utca neve elé ez van írva: Nagymező-, a tér neve elé: Országház? A kamatokat, a díjakat felveszik, a jótékony rendeltetésű alapítványas házakba beköltöznek, és azok, akik a nagy lélek anyagi jóltevését élvezik, azt hiszik: ennek így kell lenni, ez nem is lehet másként. Hogy ne legyenek Andrássy Dénes-díjak és Andrássy Francziska-alapítványok, ez éppen olyan lehetetlenség, mint az, hogy ne legyen Föld, Hold és Nap.

De igaz, a monoki Andrássy tudós ember is volt. Dénes gróf sokat tudott, tanult, ösmert... Nos, a tudás, amely nem fiadzott könyveket és művészi alkotásokat, meghalt, elpusztult abban a percben, amikor az agyvelő összes csodás sejtjei megszűntek élni és külső dolgokra reagálni...

*

Dénes gróf szerelmes volt... Oh, ez már nagy dolog. Ugy szeretett, ahogyan csak a legkevesebben, ahogyan csak az igazán kiválasztottak szeretnek. Valamikor szerelme miatt lemondott mindenről, vagyonról, öröklésről, társadalmi kötelekekről. Küzdött és szenvedett szerelméért, az áldott emlékezetű Francziskáért. És amikor szerelme diadalmaskodott, amikor végre győzött társadalmi előítéleten és a főuri apa makacs akaratán, amikor Francziskát elvehette, szerelme akkor sem szűnt meg. Andrássy Dénes kiválasztott érzése nem volt alávétve ama földi törvényeknek, amelyek szerint a szerelem csak nőni vagy apadni tud. Az ő szerelmes érzése — életének nagy elhivatottsága — állandó és egyforma maradt a leginkább illuziótépő emberi intézménynek, a házasságnak harminczöt esztendeje alatt is. Ez már olyan ritka adomány, olyan fenséges lelki tehetség, amely Dénes gróft a Danték és a Petrarcák fiává avatja, habár ő szerelmét nem is énekelte meg sem lágyan ömlő terzinákban, sem szeliden ölelkező szonett-rímekben. (És vajjon kell ez? Kell a szerelmet megénekelni? Nem szebb, tisztább, szüzibb és hivebb a megiratlan nagy érzés, amelyik öncél, akár csak az anachorétának az örökkévaló Isten tisztelete?)

Ebben a nagy érzésében, lelkületében ebben a fenséges megnyilatkozásában Dénes gróf költő volt és hős. Legendás szerelmének emléke tul fogja élni a várak

köveit, a képek színeit és az alapítványok kamatait. Rege — igaz rege — fog képződni az ő és társa élete körül, irni fognak róla és dalolni. Megindult fiatal lények az ő neveiket fogják rebegni és e két szó — Dénes és Francziska — muzsikája mellett fognak sóhajtozni. És azok, akik majd ellágyult lélekkel gondolkodnak erre a két emberre, aki Romeo és Julia is volt és amellet Philemon és Baucis is, tudni fogják, hogy kikre gondolkodnak, nem úgy mint a dijak fölvevői, és azok, akik az alapítványi ágyakon nyögik által álmatlan éjszakáikat.

Ez a nagyszerű romantikus érzés hosszú emlékeztetést biztosít majd Dénes grófnak. Még hosszabbat, mint demokráciája is, amely nem engedte, hogy használja a sokszázados grófi címet, amely letétette vele ezt a címet, éppen úgy, ahogyan a demokratikus érzés valamikor Victor Hugót eltiltotta a grófi címnek, vagy a mi nagy Jókainkat a nemesi ipsiszonnak a használatától.

*

Utoljára hagytuk, mert mégis talán ez volt benne a legnagyobb és a legfenségebb: Andrássy Dénes magános ember volt. A krasznahorkai remete magános ember volt tépelődő ifjúságában, az volt boldog és mitológikusan szép házaselete alatt és az maradt aggasztásának utolsó tiz elhagyatott esztendejében is.

Dénes társtalanul állott az emberek közt. Ez nemcsak azt a keveset jelenti, hogy számára idegen volt az a környezet, amelybe a születés őt helyezte. Ennek a szeretettől duzzadó szívű embernek idegen volt mindenki. Ő vágyódott az emberek után. Benne élt az első nagy keresztény szentek furor amoris-a. Jótékony volt, segített, istápolott. Könyveket törölt le és írt kent az égő és fájdalmas sebekre. Mégis magános volt, mert nem értette őt meg senki, amaz egy lényen kívül, aki nemes életének nemes tartalma volt, de mégis otthagya őt tiz esztendő előtt, hogy előre menjen a hosszú uton és helyet csináljon neki ott, abban a nagy ösmeretlen világban, amelyet dadogó emberi nyelvünk csak ezzel a kifejezéssel tud illetni: másvilág.

Dénes egyedül állott a világban. Francziskán kívül alig akadott megértő lélekre, hozzá méltó és azonos társra. A külső kinézése Tolsztojra hasonlított és voltak bizonyára belső hasonlóságok is, amelyek Dénest egyenlővé avatták Nikolájevics Leóval. A krasznahorkai gróf is — csakugy mint a jasnaja-poljanai — remete volt, elhagyatott, magános ember, aki kutatva, de megértetlenül vándorol ebben a világban, ahol az ő nyelvén nem tud hozzá beszélni senki sem, csak a fák, a virágok és a madarak.

A magános és a megértetlen ember hosszú kálváriautját járta Dénes gróf. Idegen volt ebben az országban, amelynek sem a mágnás-, sem a polgári világa nem tudta megérteni ezt a jótevő költő-filozófus lelket. De, mérjük mondani, Andrássy Dénes idegen lett volna minden ország minden társadalmában.

A vadászó főúr, a pénzt-posztót cserélő kalmár, a fát farigcsáló iparos mesterember vajjon hol, a Földnek melyik tájékán, az Égnek mely hajlása alatt érti meg a

magányos lelket, akinek prófétája Buddha, mestere pedig Stoa volt. Aki, mint Andrássy Dénes, az érzéseknek a légies tisztasága, a gondolatoknak ama fenséges szárnyalású magasságaiba tud eljutni, az hiába keres itt lent olyan társat, akinek szíve ugyanazokra a szavakra tud megdobbanni, mint az övé. Az ilyen ember mindig idegen marad közöttünk, idegen marad vágyaival és szenvedéseivel, és társait, emberi testvéreit nem találja meg csak a halottak között. Ezek közül a nagy magányosok közül kerülnek ki a nagy költők, a nagy bölcsek, a nagy eltévelyedők, a nagy próféták és a nagy jóltevők.

*

Három hagyaték marad Dénes után. Az egyik a jótékony, az anyagi. Közönyös szegények fogják azt élvezni. A második a szerelmes és a romantikus lovag emléke. Ez sokaké lesz, a naivoké, a fiataloké, azoké, akik tudnak verseket olvasni. A harmadik a magányos bölcs emlékezte. Ez kevesek drága kincse lesz. Itt-ott jut majd valakihez. A nagyváros utcáinak bus vándorához. Ázsia buddhista klastromainak egyik lakosához. De ez a két ember, Páris vagy Pest utcáinak vándorá és Ázsia fensíkjainak lakosa találkozni fog hegyeken és tengereken által. Találkozni fog Andrássy Dénes emlékeztében.

—a—

A szent szó.

Az est, mely mindent szürke színnel árnyal,
Lassan lopódzva lép be a szobámba —
És teleszórja a falakat árnynyal...

Az asztalomon ég a munkalámpa,
De megpihenek egy rövid szünetben...
Szegefű virul egy színes porcellánba

S egy rózsza hervad metszett zöld üvegben —
És hallom finom nesztelen nesztét,
Hogy hull, hull a lankadt levél szünetlen!

Az asztalon rend nélkül, szerteszét,
Egymás hegyén-hátán, nagy tarkaságba
Könyvek, írások és csecsebecsék.

Véletlen furcsa összevisszasága...
Sárga fényű állólámpám eljött
És eltűnik a színek tarkasága —

E sok színt most mind, mind magamba fojtom
És mint a vak nézek be a sötétbe...
Egy égő piros szájat látok folyton...

E száj egy szent szót nem mondott ki félve, —
Pedig száz álmot válthatott valóra...
Rám hull az őszi est minden setétje

S busan ketyeg a régi falóra!...

Tóth László

A vörös postakocsi.

(Regény.)

(8)

Írta: KRÚDY GYULA.

Majd bizalmasan, bánatosan az öreg Szilveszter urhoz fordult:

— Valami haszna mégis csak van Ilics Ivánnak. Legalább harmincz vőlegényem volt az utolsó tíz évben. Ilics Iván mindegyiket kikémlelte, — kémlelni nagyszerűen tud — kiismerte, kikutatta s bebizonyította róluk, hogy a pénzemért akarnak elvenni... Istenem, mégis csak nem érdemlem meg, hogy miután hercegek és királyok csókolták a kezem, vénségemre egy falusi nótárius a nadrágszíjjával lássa el a bajom!

Horváth kisasszony, aki az estély folyamán már többször távozni akart, most végérvényesen felállott.

— Későre jár!

Madame Louise mellé lépett, mintha a nyakán igazítaná a ruhafodrot, s halkán a fülébe sugta:

— Igaz ám... megkérdezte Monte Christo, hogy ki az a szépszemű kisasszony!

Aztán elfordult a madame, mintha semmit sem mondott volna.

Rezeda ur hosszú léptekkel ballagott Horváth kisasszony mellett a sötét belvárosi utcákon. A szerkesztő nagyon keserű volt, mert észrevette, hogy Klára ábrándozik.

— Nos, megérte az estély a fáradságot? — kérdezte csufolódva. — Nem jobb lett volna, ha Szilviával hármasan elmegyünk valahová Budára halat enni egy kis korcsmába, vagy egy józsefvárosi elhagyott kávéházba képesujságokat olvasni? Én mondhatom, nagyon rosszul éreztem magam.

— Nem érti ezt maga, Rezeda ur — felelt Horváth kisasszony. — Mégis csak ez a nagyvilág kapuja... A madame palotája olyan az én életemben, mint egy határszéli állomás. Elmarad vonatom mögött az unalom, a szegénység, a gond és az egyhanguan elmúló napok. Azt hiszem, most már csupa vidámság, fény és pompa következik. A kairói hotel, utazás Bombayba, a párisi nagy opera és Paquin ruhája... Talán ékszerem lesznek. S ígérem magának, hogy mindig antik ékszert fogok hordani. Istenem!... — mondá Horváth kisasszony, hogy rövid szünet után így folytassa: — Hisz éppen az a gyönyörű a madameban, hogy oly egyszerű és közvetlen, mint egy falusi asszonyság. Pedig bizonyosan tud ő Milán király nyelvén is. Meg az érsekek is tud beszélgetni. Istenem, vajjon mit mondhatott a velszi hercegnek, midőn szalónjában fogadta?! Ezt szeretném tőle megtanulni.

Rezeda ur élesen kaczagott, mintha hegyes kést forgatott volna a szívében.

— Ah, tehát megirigyelte a Kaméliás hölgyet, mylady? Pedig semmit sem mondott olyasmit, amiért irigyelni lehetne...

— Eppen azért! Az élete gyönyörűségeit, aranyfáczán csillogásu napjait mind-mind elhallgatta... Talán megutáltam volna, ha csak egyetlen kalandját is említi, akár az angol nagykövettel! — felelt igen energikusan Horváth kisasszony és meghuzta a csengő oroszlánfejét a pattantyus-utczai régi házán.

V.

A vörös postakocsi megjelen.

Horváth kisasszony megilletődve foltozta a régi fehérneműt, — mindig ezt csinálta, ha bánatos volt —

midőn Rezeda ur megjelent a színésznők kis lakásán és olyan megvető mozdulattal nyújtotta át az ibolyacsokrot Klárának és Szilviának, mintha véletlenül találta volna az utcán.

— Mi újság? — kérdezte és fájdalmasan az ajkába harapott, midőn az ócska fehérneműt észrevette. (Tudta, hogy ilyenkor baj van a háznál.)

Szilvia a szerkesztő ur vállára tette a kezét:

— Tegnap színházban voltunk. A bábjátéknál. A talián vígan ugráltatta bábjaikat és a színpad háttéréből a gyermekjáték-nagyságu házikók ablakai gyönyörűen világítottak. Mintha havas prém szegélyezte volna a házakat... Igen mulatságos este volt — mondá Szilvia komoly és megfontolt hangon, miután Rezeda ur még mindig nem írta ki lábát A lámpás-ba.

Klára egy darabig hallgatva vonogatta a tüdőt, mintha nagyon messzire járnának a gondolatai. (Általában a jó Isten volna annak megmondhatója, hogy mit gondolnak a nők varrás közben! A gyermekruhák foltozásánál, férjeik inge toldozásánál s midőn harisnyát stoppolnak unokáiknak, bizonyára mindig mást és mást gondolnak. A nők, amint tizenötödik életévüket betöltöttek, a varrogatás, foltoztatás ürügye alatt tán ugyanazt csinálják, mint a férfiak, midőn magányosan ülnek éjszaka a kávéházban és mindenféle figurákat rajzolnak a márványasztalra.) Aztán felvetette a szemét, amely most akkora volt, mint a szivbajosoké.

— Az avignoni pápák borából szeretnék még egyszer inni, Rezeda ur! — mondta csöndesen.

Az álmodozó szerkesztő megértette a gyöngéd czélzást. Nevetni kezdett, mintha Klára nagyon mulatságos dolgot mondott volna.

— A régi pápák már mind meghaltak és talán sohasem termett bor Avignonban, csupán a maga tiszteletére találták ki a hazugságot. Mintha csak elárulta volna valaki, hogy kegyed nagy tisztelője a magas rangot viselő egyházi fejedelmeknek, gyöngéden pirosuló arczu, fehér ruhás pápáknak és piros ruhás bibornokoknak...

— Valóban, annak a bornak olyan volt a színe, mint a biborosok öltönyének. És az ize! Bizonyosan régi pásztorgyűrűket olvasztottak fel benne... Rezeda ur, ismét szeretném látni a nagyszerű Monte Christo grófot!

A szerkesztő egy kis cigaretta-csutakot tartott a szájában, a mely már ajkát égette. Furcsa grimace-okat vágott tehát és tenyerével kapta el az égő cigarettát.

— Amint parancsolja — mondta égő száját dörzsölgetve. — Legnagyobb boldogságomra szolgálna, ha végre Alvinczi ur észrevenné a kegyed megtisztelő rajongását. Amilyen finom uriember, tán leereszkedne kegyedhez egy-két órára. Első gavallér Magyarországon, a nők óhaját mindig teljesíteni szereti, még Esterházy hercegnőnek is szokott ajándékkal kedveskedni. S az öreg grófnék már csupán tőle kapnak virágbokréta-t a mánásnegyedben. Ő az, aki mindenkivel figyelmes, kedves, lekötelőző, mint egy középkori fejedelem. Gondolom, Bártfai Lenke ismerősünket is hópénzzel támogatja, holott csupán egy elhalt barátjának, a szegény W. Richárdnak volt némi köze a tavaszamult színésznőhöz.

— Nagyszerű — mondá igen komolyan Horváth kisasszony. — Napról-napra jobban becsülöm őt. Pedig még egy szót sem váltottam vele. És a múltkor észre sem vettem kocsijából a Hatvani-utczában!

— Tehát már leskelődött utána! — kiáltott fel Rezeda ur és összecsapta a két kezét, mint egy pojácza. — Hitemre, hercegnő, igaza van a régi közmondásnak: a férfinak csak kicsit kell szebbnek lenni, mint az ördögnek. Alvinczi nem szép férfi.

— Azt maga nem érti, Rezeda ur! Azt hiszem, Zrinyi Miklós lehetett olyan...

— Urbánovicsné tanítványa nagysád. Azonban az most már mindegy. Tessék felöltözködni, hisz titkon ugys azzal a gondolattal jöttem, hogy elviszem kegyedet egy olyan helyre, ahol az imádott Alvinczit ismét láthatja. Olyan vagyok, mint egy középkori bolond. Nem érzem jól magam szeges korbács nélkül. Induljunk.

Szilvia, aki eddig a narancsmagvakból különböző figurákat rakott ki a tányérra, lemondó hangon megszólalt:

— Ennekem ismét itthon kell maradnom?

— Miért? Velünk jöhetsz! — mondta szárazan, félig elfordulva Klára és lopva Rezeda urra vetett egy pillantást.

Szilvia egy darabig még a narancsmagvakat osztályozta, aztán felemelkedett az asztaltól:

— Tudom, hogy nem örülsz nekem, Klára, mégis elmegyek. Nem akarom, hogy valami ostobaságot kövess el végezetül. Rezeda ur, forduljon az ablak felé, öltözködjünk.

Az öltözködés soká tartott, mert a hölgyek szokásuk ellenére most nem segítettek egymásnak az öltözködésben.

— Jó lesz, ha sárccipőt is vesznek, — mondta egyszerre Rezeda ur — odakünn a mezőkön még olvad.

— Hát hová megyünk? — kiáltotta egyszerre a két leány.

— Óda, ahol most Alvinczi Eduárd tartózkodik. Buda-Zár.

A nők kétoldaltól megrohanták a szerkesztőt, azonban az nevetve védekezett. (És csak az egyik szeme pislogott gonoszokodva.)

— Nem kell túlságosan megijedni. Buda-Zár egy kis község a hegyek között. Ott van a nyaralója Alvinczi urnak. Minden esztendőben ezen a napon ott tartózkodik. Csak egy napig. Reggeltől estig. Március harmadikán. Az idő elég napfényes. Azt hiszem, még egészség szempontjából is kellemetes lesz egy kis séta a budai hegyek között.

— Én nem szoktam sétálni, Rezeda ur — morgogta duzzogva Klára.

Rezeda urnak olyan különös arcza volt, hogy néha az egyik fele sirt, a másik meg nevetett. A nevető arczát Klára felé fordította.

— Igen jól fog mulatni, mylady. Tudja, hogy egész életemben mindig arra törekedtem, hogy kellemesen érezze magát.

Lóvasutra szálltak a hidakon túl.

Még a hosszú és óriáskifli- és ser-szagu kocsik jártak a budai hegyek között. A kocsis csak néha-néha túlkölt és Tündér Ilonánál hosszadalmasan várakoztak. A szembejövő kocsit kellett megvárni és az utasok mind a korcsmába tódultak. A kalauz néhány lökést próbált a javítás alatt lévő kuglipályán, míg a kocsis már nyári számlára ivott. Napfény és tavaszi derű mindenfelé. A fák ritka lombjaikkal szinte hamukékek voltak és az erdei úton jókedvűen szaladt egy kis tarka kutya.

— Tavasz van! — mondta Szilvia és az esernyője hegyével számos lyukacsát furt a puha talajba.

Horváth kisasszony bizonyos gyanakvással nézte Rezeda ur János-arczát.

— Messze van még Monte Christo gróf kastélya?

— Mindjárt ott leszünk — felelt a titokzatos férfi.

Felülről megjött a lóvasut. A hosszú kocszi szinte fáradtan állott meg a Tündér Ilona előtt.

— Mennyi szerelmet, boldogságot, bánatot, örömet huznak e lovacsák nyaranta, — vélekedett Rezeda

ur — midőn a szerető párokat a budai hegyek közé viszik a kocsik! Juniusban a fűben heverészni vasárnap délután, a verkli hangja messziről hallatszik, s először hazudni egy kis leánynak sirig tartó hűséget, akit a szigorú szülei házból csalt el az ember a kirándulásra! A Zöld vadász-nál sert inni és mindenféle virágokat hazavinni! Aki nem próbálta, nem is tudja, hogy mi az: élni! Diákkoromban Pesten a budai hegyek közé csaltam minden nőismerősemet!

— Elég legyen — mondotta Horváth kisasszony.

— Jőnevelésű leány nem heveredik le az erdőben!

Rezeda ur nevetett:

— Dehogyan nem! Nyári napokon, vasárnap délután sok minden lehetséges, a mire az ember télen nem gondol. Csupán a szabadban szép a szerelem. Emlékeznék Borcsinéra, a kómikára? Még télen is, derékig erő hóban a debreczeni temetőbe járt sétálni a fiatal kardalósokkal!

A lóvasut végállomásán túl még körülbelül negyed-óraig gyalogolt a kised társaság, amíg Rezeda ur hirtelen az ajkára tette a kezét.

— Csendben legyünk, hölgyeim. Kezdődik a francia regény.

Az erdei uttól kődobásnyira régi kis nyári lak emelkedett; a nagy fák egy darabig eltakarták, csupán mohos zsindelyfedele emelkedett ki, amely olyan hegyes és mégis álmódzó volt, mint valamely régi illusztráció. Hervadt, mult évi levelek töltötték meg az árkot és a rózsafák még barna szalmabundáikban állongtak a kertben. A nagy fák olyan méléző némasággal állottak a ház körül, mintha alattomban az estét várnák, hogy elszökjenek a tájról. Magas léczkerítés vette körül a kertet és a nyárilak rejtelmesen, szinte elhagyottan bujt meg a kert végében. Nyári reggel, midőn kis harmatszengettyük jelentik közelegni a napot, egyszerű lehet itt az ébredés. De mily kimondhatatlan szorongással lehet telve az éjjel! A szél, az eső, a vihar mint megannyi földöntúli rejtelmek bolyonganak az elhagyott ház körül. Talán vadállatok jönnek elő a hegyekből és az éj sötétjében a ház körül ólálkodnak. Rosszban járó, titkos emberek próbálgatják az ajtók kilincset, az ablak závarját. Az eső kisértetléptekkel jár a tetőn és a fagalyak tán a Halál kezétől rázkódnak meg, midőn megkopogtatják a gondosan elzárt ablaktáblákat. Mily megnyugtató lehet ily hosszú éjszakákon egy hű és bátor eb s egy jó fegyver! Habár mit használhat ez az éjszaka rejtelmei ellen?

Most még a nap járt az erdő mögött és aranycsikját lopva beküldte a kék fák között az elhagyott kertbe.

Egyszerre a fű zörgése, apró galyak ropogása hallatszott a kerti ösvényen, hogy a szívek szinte megrendültek a némaságot hirtelen felváltó zöreijben. Talán valami rendkívüli történik most mindjárt. Gyilkosság, vadállatok, vagy rejtelmes erdei szellemek... Horváth kisasszony a szívére szoritotta a kezét...

A kerti uton, a világosságban most hirtelen egy frakkos, czilinderes, fehérnyakkendő férfi alakja bontakozott ki. Oly sápadt volt az arcza a nappali világosságban, mint a pergament: ódon pergament, amelyet régi könyvtárban őriz a sánta könyvtáros. Fekete szakáll s bágyadt, szinte bus tekintete álmódzóva kalandozott a kert bokrai között.

Jobbján fehér menyasszonyi ruhában, aranszőke hajában narancskoszorúval, hosszú fehér fátyollal és könyökig érő keztyűi között kis imakönyvet tartva egy karcsu nőalak lépkedett.

Szótlanul mentek egymás mellett a kerti uton a lilaszínű bokrok és fázós rózsafák között, mintha halottak volnának, akik most keltek fel a kis kastély

alatt elhuzódó régi sirboltból, hogy délutáni sétájukat elvégezzék...

Csakhamar eltűnt a fehér menyasszonyi fátyol az ut kanyarulatánál.

Rezeda ur gyöngéden a minden izében reszkető Horváth kisasszony karjába kapaszkodott hátulról. Nem szólt, csak elvezette a nyári lak mellől.

Szilvia nyomon követte barátnőjét, bár néha-néha visszanézett a rejtelmes lak felé.

Jó darabig menfek szótlanul.

— Istenem, mi volt ez? — kérdezte Horváth kisasszony és megtörölte a homlokát.

Rezeda ur nem felelt. Szilvia szórakozottan szurkálta napernyőjével a talajt.

A Tündér Ilonánál az ablak mellett helyet foglaltak. Rezeda ur forralt bort rendelt, mert már hűvösödött a délután és a hölgyek alaposan megfáztak az erdei sétában.

Amíg a bort szürcsölgették, egyszerre hangos ostopattanás hangzott fel a Tündér Ilona előtt.

Négy hosszufarku pejlő gyorsan vitt egy hatalmas vörösre festett kocsit, amely sok tekintetben hasonlított azokhoz a postakocsikhoz, amelyeken egykor Magyarországon utaztak. A kocsiblak redőnyei félig le voltak eresztve és a posztillion-fővegés vén kocsis a korcsma előtt végighuzott lovain. A hatalmas kerekek robogva tündek el a vörös postakocsival a leereszkedő tavaszi alkonyban.

— Alvinczi! — mondta szinte félve Klára.

Rezeda ur gunyosan mosolygott:

— Ah, tehát nem ismerte meg őt frakkban? Talán Montmorency kisasszonyt sem látta meg fátyola alatt?

— Igen ő volt. A Nagy Opera tánczosnője — mondta most komolyan Szilvia és megkavargatta borát. — Miután a drámában és énekben hiába próbálkozott a kisasszony, most végre a tánczra adta magát! Lehet hogy ebben több szerencséje lesz.

— Istenem, de hát mit jelentsen e különös séta itt az erdőben? Frakkban, menyasszonyruhában? Bolondok volnának ismerőseink? — kiáltott fel Horváth kisasszony.

— Igen egyszerű a dolog. Nyaranta az öreg Montmorencyek, azaz Stümmer papá és Stümmer mama laknak a villában, amelyet Alvinczi ajándékba vett nekik. Télen, márcziusban Alvinczi megünnepli eljegyzésük évfordulóját a kisasszonynyal. A hölgy így is igen boldog lehet. Hisz házasság nem igen lesz soha ebből a dologból — felelt Rezeda ur és igen fölényesen óhajtott mosolyogni.

Horváth kisasszony még sokáig nézett ki a Tündér Ilona ablakából a kéklő erdei országútra, mintha azt várná, hogy egyszer visszatér a vörös postakocsi — érte.

— Gyerünk — mondta kelletlenül Rezeda ur. — Az ünnepélynek már vége.

Horváth kisasszony csendesen gombolgatta a keztyűjét:

— Istenem, ha engem egyszer menyasszonyruhában sétáltatnának egy régi kert utjain... Bizonyosan ősök képei is diszítik a kastély falait. Vajjon megáll-e Montmorency az ősanyák és ősapák előtt fehér ruhájában? Megcsókolja-e a régi feszületet, amely vőlegénye édesanyjává volt? És tud-e beszélgetni a régi butorokkal s eljátszsa-e jegyessége évfordulóján a sarokban álló ódon zongorán a Lohengrin nászindulóját? Imádkozik-e egy régi szentkép előtt, amelyre a család régen elmúlt asszonyainak a szemsugara tapadt s felhuzza-e a vén zenélőórát, amely egy elmúlt öreg ur magános borozgatásához szolgáltatta a kísérő zenét? ... Nem. Lotti nem huzza fel az órát. De én nem felejteném el felhuzni.

Igy szólt Horváth kisasszony és régi delnök bánatos lépteivel hagyta el a Tündér Ilona korcsmáját. S a lóvasuton, míg helyet foglalt, bizonykodó, büszke mosollyal nézett el Rezeda ur vállá fölött.

— En felhuztam volna a régi órát — mondta és busan mosolygott.

Rezeda ur vállat vont és csaknem sirva felelt:

— Kegyed úgy beszél, mint egy hisztérikus pesti zsidónő. Aki Flaubert-t, vagy Bródy Sándort olvassa este, mikor nem ül operai páholyában...

VI.

Az utolsó nihilista.

Bonifác Béla, hirlapíró és Danton és Robespierre meghatalmazottja a dunai tartomány igazgatására, egy napon a legnagyobb nehézségek árán tudott Budáról Pestre jutni.

Akkoriban a hegyek között lakott, az olvadó havakban és a csipős márcziusi szelekben, midőn az időjárás nemcsak a téli erdőben meghalt kismadarak holttesteit takarja el a fehérlábu és ibolyaszagu fiatal hölgy elől, a tavaszi nő elől, hanem a legnagyobb passzióval törekedik rendet és tisztaságot teremteni az emberek között is. A télen megöthösödött és az éjszakai hóviharakkal együtt nyugtalankodó nagybetegek, elkorhadttüdők, kifáradt szívek, rákos gyomrok és szerelmi lázban megbetegedett vérek a tavasz zsendülő szélére nagy erővel kezdik el munkájukat, mint a gombok elfogyasztják a régi malomgát mellett heverő gerendát. A koporsókat kiviszik a temetőkbe, a szobákat kiszellőztetik és az itt maradt ócska kabátok, lyukas nadrágok és hervadt kalapok felett szemlét tartanak az élők, hogy a handlénak eladhassák. Künn, messze, a város végén néha egy pár cipőért is fohászkodik a szegény koldus, hogy a nagybeteget az utból eltegye végre a mindenható természet. Pedig a rákos öregember, aki már csupán gondolatban foglalkozik ápolónője formáival, éppoly kevésbé szereti itthagyni szenvedésektől izzadt ágát, mint az ifju udvarhölgy, akinek csak nemrégiben volt szerencséje magára hívhatni a herczeg ur ő fensége figyelmét. A Halál tavasszal nagy sétát tesz a tartományban, hogy az emberi hullákkal megtrágyázhassa a réteket, mezőket a közelgő nyár szép virágainak.

A temetők alatt, mélyen a föld alatt bizonyosan csatornák vannak s a herczegnők szép szeme, utczalányok keble, tudósok agyveleje s költők szíve szétárad a messzi rétekre, kertekre, hogy szép virágokká, napraforgókká, vagy vadrózsabokrokká váljanak. Ma még ajkaddal érintgeted szép kedvesed nyakszirtjét és kezéd izgalomtól remegve nyul a meleg alsóruhához, holnapra e szívdobogásos dolgok egy rákospalotai paraszt konyhakerájában galambbegy alakjában élnek tovább és a finom és rajongó Glück Frigyes salátának tállaltatja Brillat-Savarin utmutatása szerint. Te (inyes kedvvel és jó hust mellé) megeszed a salátát, miközben szemed már uj nők eleven formáin bogarász, friss ruhák alatt keresel ujnak hitt női részeket és csak a keserű pálinka juttatja eszedbe halott és elfogyasztott kedvesedet.

Bár e gondolatok mindenkinek eszébe juthatnak, Bonifác Béla nihilista és hirlapíró mégis e tárgyban elmerülés ürügye alatt óhajtott az alaguti vámnál fizetési kötelezettség nélkül elsuhanni barna kis köpenyében, amelyet egy bácskai madárijesztő is szégyenkezve viselne.

Az ő azonban éber volt és Bonifác Bélát ridegeen felszólították a vám megfizetésére.

A költő vállat vont, visszafordult. Mily balgák az

emberek! Hisz ha pénze volna, nem hagyja el a jános-hegyi csőszházat. Éppen a pénz hiánya okozta, hogy Budáról Pestre igyekezett Szilveszter barátjához, egykét forint, esetleg huszonhárom krajczár kölcsönkérésére.

(Számítása szerint ugyanis huszonhárom krajczárból: átélheti a mai napot.)

A vámőrök olyan haragosan néztek Bonifáczt, Bélára is, mint egykor Kohlhaas Mihályra, a kohlhaasenbrücker löcsiszárra néztek az Elbe mellett s okozói lettek ezért hadjáratoknak, haláloknak, szerencsétlenségeknek és fejedelmi bánatoknak, amint az Kleist Henrik könyvében szóról-szóra olvasható. A vámőrök mindig szigorú emberek voltak és most is meggondolatlanul cselekedtek, midőn a rideg és embertelen törvényhez ragaszkodtak Bonifáczt Béla urral szemben. Ugyebár furcsa dolog, hogy valaki, gondolkodó ember, talán nem is a legtehetségtelenebb a fővárosban, ne mehessen át az alaguton, mert elfelejtett két darab rezet a zsebében elhelyezni? A gazdag emberek gyermekei fogatokon s fennakadás nélkül robognak át a Gellérthegy alatt a Krisztinakörút felé, hogy a Városmajor tájékán meglassítsa a lovak lépteit a figyelmes kocsis, az ablakot a hintón leeresztik s a tavasz lágy, friss fuvalma beárad a sajttal és pálinkával kereskedő emberek csemétéire. Öreg nők és meghízott öreg urak, akiknek emésztőcsatornájában alattomoskodva jár-kelel a borzalmas rák, hogy megfizessen ifjúkori bűnökért, vérfertőzésekért és az étvágygerjesztően feltálatlalt ebédekért, hol állatok, fecskék hulladékait, vagy énekesmadarak gyomrát pikáns mártással öntötte le a francia szakács, nagyot szippantanak a budai hegyek levegőjéből, midőn a nedvesfalu alagutat elhagyják. »Természet!« »Regény!« »Szerelem!« kiáltják Oesterreicherné leányai, midőn tavaszi délutánokon a furcsa budai házak között, Martinovics mezején átkocsiznak, hogy a karminon kívül a tavaszi nap pirosságával arcukon is kedveskedhessenek a szegény férfiaknak, külföldi ágensnek és pesti divatfinak, akik a szerelmet a magyar-utcai háremben feltalálják. Bizonyára a Belváros alatt elfolyó csatorna a legmegvetettebb a pesti csatornák között. A bozontos, boglyas, falusi komondor a sváb kertész kocsija mögött talán hátsó lábát emeli a pesti férfiak felé. A sváb kutya szerelme a természet nemes törvényeit nem szegi meg.

(Folytatása következik.)

Toll és tőr.

— febr. 28.

A SZOCZIÁLDEMOKRATA PÁRT AZ EGYETLEN, amely a bőrét viszi a piacra; sőt az áldozathozásban annyira megy, hogy a mások bőrét is a piacra viszi. Ez nem szemrehányás: végre, a kis polgárság bőre semmivel se elkényeztetettebb, semmivel sem érzékenyebb, mint a szociáldemokratáké, és ha nekik nem fáj, nekünk se fáj. Vagy inkább: nekünk se fáj jobban, mint nekik, és ha a választói jog valóban közös szükség, aminthogy valóban közös: az áldozatban is testvérries munkámegosztás megy végbe. Ők hozzák az áldozatot és a polgárság — viseli. De ez a disztinkció már nem segít semmin...

AZ URAK TEHÁT ELHATÁROZTÁK, hogy megmértazzák az ellenségeiket — szénből és sóból, már aszerint hogy a modell melyik párthoz tartozik. A szobor, mint politikai szimbólum, igazán nagyszerű ötlet, csak az a kár, hogy az Oeuvre anyaga nem elég monumentális. És itt nem a modell a hibás és nem a szobrász, hanem az ország, amelynek a politikai bányáiból karrarai márvány helyett: só, szén és talpfa kerül ki. És a jövőendő esztétikusa, a politikai Pasteiner nem azt fogja megállapítani, hogy a modell rossz modell volt, hanem azt, hogy a kor — csak sóval és szénrel tudta magát kifejezni. A só különben a koalíció ötlete... ne vegye rossz néven, ha megkérjük: ne nézzon hátra, a saját múltjába, mert könnyen úgy járhat, mint a hátraforduló Lótné. Sóbálmányynya változik.

NEM: STRANYOVSZKY UR NEM A KORTESKEDÉS MÁRTIRJA, Stranyovszky ur a falu mártirja. Egy-falué, két-falué, vagy mindegy-falué, a falu, amely végre kilökött magából mindent, ami nem belőle való és — végre — a maga stílusában beszélt. Mert a falu iparművészetéhez nemcsak a kalotaszegi varrotas tartozik hozzá, hanem a löcs is, meg a fokos, helyesebben: a löcs a politikában az, ami a kalotaszegi az iparművészetben. Korteskedés? — Végre, Pesten is volt korteskedés, ugyanakkor, amikor odalent, talán sokszorozottabb is, és amellett itt egy embert se skalpiroztak meg. És itt van a Sztranyovszky ur tragikumuma; ha Sztranyovszky ur Kőbányán korteskedik, valószínűleg ép fejével kerül ki, de itt a végzete a mezőre hajtotta... és otthagytta a fejbőrét. Talán ez volt az a bőr, amelyre a kontraktortek előre ittak... A tanulság pedig az, hogy aki nem tud arabusul, az lehet még orientalista Magyarországon, de aki nem tud kortesül, annak beverik a fejét. Talán mert igazat mondott...

AZ UTOLSÓ PILLANATBAN terjed el az a hír, hogy Bánffy gróf le fog szerződöttni vagy ezer magyar drámáiról. Ezén a napon a magyar drámáiról dupla habbal ették a sertéskarajt is. Verses dráma, vagy prózai? Mindegy. Diszmagyaros, vagy puczér? Az se baj. Ötvenezer korona: előleg tetszik? Csak kössük meg a szerződést. Nem tudjuk, hogy a gróf tényleg megkötötte-e a szerződést, vagy sem, tény azonban, hogy másnap bejelentette a lemondását. Most pedig vagy ezer drámáiról járkál itten savanyu arczczal, zsebükből egy szerződéssel, vagy egy szerződés ígéretével, egy kedves élethazugsággal, s ezek a drámáiról megvénülnek és megkopaszodnak: s ötven év múlva is erre a szerződésre hivatkoznak. Egyellenegy drámájukat se adják elő. Zsebükből azonban ott a drámáiról oklevél. A gróf reneszánsz-ember. Viv és lovagol, egyik kezével drámaírt, másikkal diszletet fest és zenét komponál. Ha nem tette meg ezt a reneszánsz-tréját, igazán sajnálhatja. Pokolbó tréjával nem bucsuzhatott volna a magyar dráma-takacsoktól...

NEM TAGADOM, hogy bizonyos szeretettel nézem egy hét óta Heltai Ferenczet és az ő működését. Van benne valami bájosan gyermekes. Ahogy ez a derék ember az ő új állásának örül. Megjelen, nyilatkozik, beszél. Tervei vannak, programja van. De igazán valósággal úgy viseli magát, mintha ő volna Budapest polgármestere. Pedig ott még nem tartunk. Ő egyelőre Budapestnek csak főpolgármestere. Mint ilyen persze nagy ur s így fölösleges luxusokat is megengedhet magának. Például olyat, hogy tervei vannak, programja van. De azért nem kellene ezeket közölni a

nyilvánossággal. A főpolgármester programja csak olyan, mint hogyha Szerénységemnek e percben egy nagy-szabású ideám volna az általános európai béke megteremtésére. Lehet hogy van is; de ha van, akkor csak magán-passzió; senkise jön, hogy tőlem megkérdezze, s nincs bizonyosabb annál, hogy az európai általános békét ha megcsinálják, nem az én ideám szerint fogják megcsinálni. Mert én, bevallom, nem vagyok egy erre hivatott tényező. Csakugy, méltóságos uram, ahogy méltóságod sem hivatott tényező, valamely budapesti program dolgában. Arra mi polgármestert és alpolgármestereket tartunk. Még egy tanácsosnak is lehet programja. Azonban: rex regnat, non gubernat, Isten a világ fölött van: s a főpolgármester az összes programok fölött. De azért parancsoljon velünk. Ha van egy szabad félóránk, szívesen meghallgatjuk méltóságodat. Előre kijelentjük azonban, hogy ez sem minket nem kötelez, sem méltóságodat arra, hogy e programját valóban elmondja. Nem volna jobb, ha tájékoztatókat gyűjtene? A főpolgármester tájékoztatóiból esetleg pipázhatna még valaki. A programjából nem pipál. Nem; még ő maga sem.

Krónika II.

Emlébeszéd.

— febr. 28.

Szinte bocsánatot kell kérni Kont Ignácztól, hogy haló porában annyit emlegetjük. Ha életében tudott volna *ennyit* beszéltetni magáról, akkor mégis csak ment volna valamire idehaza. Például annyira, hogy a munkája után megélhetett volna. De ő csendes ember volt, nem zászlónyele, csak kapanyele a kulturának hát még a legtekintélyesebb faktorok elismerése sem juttathatta egy szerény gimnáziumi, sőt még egy még szerényebb polgári iskolai tanári álláshoz sem. Noha magántanár volt az egyetemen. De tetszik tudni, a magántanárságból megélni nem lehet, mert megtörténhetik, hogy egy magántanárnak összes jövedelme a budapesti egyetemről egész évben nem több hét usque kilencz koronánál. Ez az az összeg, amelyből, merem állítani, még Budapesten sem lehet megélni, bár tudvalevő, hogy Budapest a kontinensnek egyik legolcsóbb nagyvárosa. Hét korona kevés, még kilencz korona is kevés. Csak néhány koronával több, például hétezer korona, vagy kilenczezer korona már elég ahhoz, hogy az ember itt szükösen, de nagyon szükösen megélhessen. Kont Ignác azonban kétezerhez nem tudott hozzájutni. Nem én mondom, Heinrich Gusztáv mondta, Kontról való emlébeszédében. Heinrich Gusztávnak pedig tudnia kell ezt, mert Kont Ignác az ő keze alatt nőtt fel, *lett* egyetemi magántanár és *nem-lett* még polgári iskolai tanár sem. Attól félek, hogy amint módjában van Heinrich Gusztávnak most koszorukat átnyújtania Kont Ignác számára, akként módjában lett volna átnyújtania egy kis polgári iskolai tanszéket is. Lehet hogy csak némi erőszakkal ment volna a dolog. Lehet. De az ember, főképp ha nagyhatalmu magyar egyetemi tanár az ember, annyszor erőszakoskodik esetleg analfabéták érdekében is, hogy megteheti egyszer, egyetlen egyszer valakiért, aki nem analfabéta. Vigyázat. Az

analfabétát sem én mondom. Heinrich Gusztáv mondja, aki még hozzát teszi, hogy Kont Ignác idejében, oly lelkes igazhivők voltak a magyar közoktatásügy döntő tényezői, hogy ebben az országban, melyben ösödők óta annyi analfabéta jut jövedelmező álláshoz ennek a szegény zsidó fiúnak ki kellett vándorolnia, hogy megélhessen és nálánál is szegényebb szüleit tovább segíthesse! Igaza van, Heinrich Gusztávnak igaza van. De egy kicsit elkésett ezzel az igazságával. Mert ha ezt annak idején megmondta volna csak egyetlenegynek is a legtekintélyesebb faktorok közül, Kont Ignác megmaradhatott volna itthon, ahol a francziá tanszékekkel például amugy is olyan nagy baj van, olyan nagy, hogy jól betöltve még egyszer sem volt husz éven belül, s csak akkor lett volna, ha Kont Ignác ült volna bele. De nem ülhetett, mert a szék nem volt üres és kívánni, hogy megürüljön, csak valamely polgári iskolában lehetett volna. Oda pedig ezt az Ignácot nem eresztették be. S az egyetemen, amely most meg van hatva, egyrészt közönnyel, másrészt kaczagva nézték Kont Ignác párisi munkálkodását. Emlékszem rá, egyszer Mikes Kelemenről jelent meg egy kis francia műve Kontnak. Clément Mikes volt a címe. Két nagyon előkelő, nagyon kitűnő, nagyon elismert — még most is elismert és még most is nagyszerűen kereső — professzor beszélt a könyvről:

— Mikes Kelemen Clément Mikesnek fordítja. Höhöhő.

— Höhöhő — felelte a másik és Kont Ignác ismét el volt intézve hosszú esztendőkre. Az egyik, aki tudott francziául, nem mondta meg a másiknak, aki szintén tudott, hogy Kelemen francziául csakugyan Clément-nak hívják; a másik nem kérdezte meg az egyiktől, hogy mi nevetni való van azon, hogy ami magyarul Kelemen, az francziául Clément. Csak úgy nevettek ők, az egyik, aki Rousseau János-Jakabról már több előadást tartott, a másik, aki Goethe János-Farkast számtalanszor méltatta. Noha Rousseau János-Jakab és Goethe János-Farkas valamivel rosszabbul hangzanak, mint Clément Mikes. Annál is inkább, — itt jön a tudomány — mert Goethe és Rousseau sohasem írták magukat sem Jánosnak, sem Jakabnak, sem Farkasnak, ellenben Mikes Kelemen igenis többször került abba a helyzetbe (XIV. Lajos udvaránál), hogy magát ne Mikes Kelemennek, hanem Clément Mikesnek nevezze.

Szóval: Kont Ignác számára senkisé sem könyökölt ki állást, ellenben mindenki hajlandó most már az érdekeit elismerni. Sőt hajlandó a keserű igazságokat is hirdetni, az analfabétáról és a szegény zsidó fiúról. És én nem azt helytelenítem, hogy annak idején nem adták oda az analfabéták kenyerét a zsidó fiúnak. Ez már a világ rendje, ennek így kellett történni, s ha ez nem így lett volna, akkor nem volna meg az a jó érzésem, hogy én itthon szívem szerint rosszul érezhetem magamat. A helytelen csak az, hogy utólag ők is ideállnak mellém gyászoló gyülekezethez. Így aztán könnyen azt lehetne hinni, hogy én vagyok az, aki

nem adtam kenyeret akkor Kontnak és nem adok ma sem a Kontoknak. Amilyen szép tehát a Heinrich Gusz-táv őszintesége, olyan fölösleges is. Ne tartsanak emlék-beszédeket, inkább nézzenek körül, nem gyártanak-e most is nem egy, hanem tizenegy Kontot azzal, hogy holtak fölött beszélnek egy társulat közgyűlésén, ahelyett, hogy az élőkről beszélnének a »legtekintélyesebb faktórokkal«. Az a nemzedék, amely a Kontokat kikergette az országból, tehetségtelen volt. Ez még nem nagy bűn. De nagybéli is volt és egyében sohasem járt az esze, csak azon, hogy neki minél több ennivalója legyen. Ez már csunya látvány, s ettől legalább most már megkimélhetnének bennünket. De nem teszik. Az emésztési közökben emlékbeszédeket tartanak.

Proximus.

A fekete lovag.

— Hermann Hesse. —

Nevem dicsfényvel teleszőtt,
Első vagyok a hadi tornán,
De jaj, egy asszony sem mosolyg rám,
Ha hajlongok a nők előtt.

Dalomhoz a hárfát verem,
Mely bus akkordjait kiadja,
Hallgat a hárfások csapata,
De egy szelid nő sincs velem.

Czimerem éjszin mezején
Száz koszorú, győzelmi kincsem.
Csak a szerelem zöldje nincsen,
Csak ez a virág nem enyém.

Síromon majd zokogva áll
Dalnok, lovagnép, bus, kesergő,
Hull rá babér meg jázmin erdő,
De nem lesz rajta rózsaszál.

Vajthó László.

A sivatagban.

Írta: OTTÓ LARSEN.

(2)

Az utolsó vonat délnek előző napon nyolcz óra tájban száguldott el. Most hét óra volt, tehát még van elég idő arra, hogy keresztüljussak a hidon, még mielőtt a nyolczórás vonat erre jönne. Azonkívül a dél felé haladó vonat lámpását a sik területen már sok ezer ölnyre előre láthatom. Még nem volt egészen sötét, különben nem tudtam volna a hidon végigmenni. A gerendák, amelyek az aczélszerkezeten pihentek, egy lábnnyira voltak egymástól, így tehát közvetlen a mély szakadék fölött lépdeltem, körülbelül tíz lábnnyi távolságban emelkedett ki egy-egy aczélből való keresztgerenda a párhuzamosan haladó alatta lévő fölé és mindkét oldalon három-négy lábnnyira terjedt ki a sinpárok oldalán túl.

Sötétedni kezdett; körülbelül a hid közepén lehettem, mikor hirtelen a hegyek felől erős fűtyöt

hallok. Egy pillanatig földbe gyökeredzett lábam a ré-mülettől. Azután elkezdett az agyam működni. Előre-menjek? — Lehetetlen! Vissza? — Még egy pillanat és — feltűnik a villamoslámpás a hegyszoros mögöl.

Hogy jutottam a keresztgerendára, azt nem tudom; csak azt tudom, hogy lovagolva ültem rajta, mialatt az észak felé menő villámvonat három lábnnyi távolságban robogott el mellettem. Oly erősen éreztem a légáramlatot, hogy azt hittem, a szakadékba fuj. Csukott szemekkel ültem, felső czombomat görcsösen szoritottam az erős vasgerenda köré. Csak néhány pillanatig tartott. A vonat elrohant és én túl voltam a veszélyen; felkuszam és páni félelemmel ugráltam, mint az örült, egyik gerendáról a másikra és nem mertem visszafordulni, attól való félelmemben, hogy majd a délnek menő vonat lámpása is hirtelen előtűnik a sötétségből.

Mikor végre ép bőrrel a szakadék másik végére értem, rohantam — el csak el — a sínektől, még mindig ludbörzött a hátgerinczem.

Azután leültem körülbelül husz lépésnyire a vasutvonaltól, mélyen fellélegzettem, oly intenzív boldogságérzet fogott el, amelyet máskor csak álomban érezhet az ember, megtömtem a pipámat a maradék dohánynyal és füstölni kezdtem mint egy török basa.

Ha az egészséges ember biztos életveszedelemből megmenekül, az neki a legmélyebb, leghatalmasabb öröm. Hívó embert arra készítet, hogy arcra boruljon és hálát rebejjen Isten előtt. Ilyesmit éreztem én is. Boldog és békés éjszakai nyugalom következett magános kóborlásomra a szirtes hegyek között, amelyek San Diegó-tól, utam voltaképpen céljától elválasztottak.

Messziről nézve egyáltalán nem látszott fényesnek a helyzetem. Nem volt dohányom. Két napja se nem ettem, se nem ittam, a cipőm czafatokban lógott, a lábam kimarjult és vérzett, az éjszaka sötét volt és a két ösvény nélküli hegy félelmes, de az imént átél halálveszedelem gondolata oly erősen fogva tartotta agyamat, hogy minden egyéb kéjes gyönyörűségnek tűnt fel ahhoz a gondolathoz képest, hogy holtan és hidegen fekszem a szakadék mélyén, vagy pedig szétmorzsolts hullaként lógok a vonat pályakotró készülékén.

Ez az érzés csaknem egész éjjel fogva tartott, de reggel felé — talán három óra lehetett — oly heves szomjuság lepett meg, hogy minden más érzést elsöpört. Átkutattam a zsebeimet és leltem egy kevés dohánymaradékot, elkezdtem rágni, de ez sem enyhített. A gyötrő szomjuságtól már vizionálni kezdtem. A fényesfehér síneket keskeny, csörgedező pataknak láttam és bár teljesen öntudatnál voltam és tisztán tudtam, mit teszek, mégis egyszerre csak azon vettem észre magamat, hogy térdelek és nyalogatom a hármattól nedves, jéghideg aczélsíneket. Mintha ez kicsit felüdített volna, továbbfolytattam tehát az utamat, de a szomjuság hatása alatt csaknem teljesen elvesztettem az öntudatom.

Ujra meg újra elém tolaodtak képek. Magam elé tükröztettem mindent, ami után vágyódtam, — egy kancsó bort, egy kancsó sört, egy kancsó tejet, vagy egy kancsót tele jéghideg vízzel. Oly élénken magam elé idéztem mindezt, hogy láttam, amint lehajolok a kancsóhoz, belémártom egész arczomat és hatalmas kortyokban szürésölöm — a barna sört — a fehér tejet — a vörös, nem, a sárga bort — fehér kaliforniai üdítő, savanykás bort... nem, vizet, vizet! Hideget, tisztát, vagy piszkosat. Csak vizet! — Vizet: mindennek előtt.

Ez a paroxizmus legmagasabb fokát érte, amikor egyszerre egy kanyarultnál — éppen hajnalodott — egy kis fekete vasuti őrházat pillantottam meg. Emberek! Tehát víz is! — Körüljártam a házat. Kivülről egy vasreteszszel volt elzárva. Senki sem lakott benne. De amott, alig husz lépésnyire az elhagyott őrháztól — egy vízszivattyúzó készülék — gondolom itató kutnak nevezik — a mozdonyokat látja el vízzel. Megtaláltam a csapot; egy forgatható anyacsavar rajta, de a kulcs nem volt mellette. Kerestem, kerestem mindenfelé, hiába; pedig a kulcsnak itt *kell* valahol lennie; csak nemrég használták, a cső piszkos vitorlavászon-burkolatából csöppek hullottak. A cső alá állottam és hagytam, hogy csöpögjön a víz a torkomba. Hány perczig állottam így, azt nem tudom. A csöppek mind ritkábban hullottak és végül teljesen elszikkadtak, de ha nem apadnak el, ha csak percenként egyetlen egy csepp hull is, azt hiszem, itt maradtam volna egész álló nap a szivárványos kut alatt. Nem üdített és mégse tudtam volna elmozdulni onnan.

A víz után való *sóvárgás* a legvégső kétségbeesésbe hajszolt.

A nap felkelt, fényes reggel lett. Egy galériához értem, magasan fent a sziklák között, mesterséges galéria volt, amelyet a Santa Fé-vasutvonal számára építettek. Ott lent mélyen a völgyben buja fű terem, nem messze kell hogy emberek is legyenek. Mikor úgy nyolcz óra körül egy sziklacsucsnál elkanyarodtam, megláttam az alattam messzire elnyúló völgyet, a házakat és gyümölcsös kerteket, odébb pedig alig öt angol mértföldnyire az Oczeán, a Csendes-Oczeán és egy kis fehér, barátságosan mosolygó város: *San Diego* integetett felém.

Két órával később ott állottam a skandináv barban és utolsó öt cent-emért kértem egy pohár sört. Oly magától értetődő hangon kértem, mintha a nap minden órájában jutna számomra egy pohárral.

De azért milyen figyelemmel kísértem a csaposlegény minden mozdulatát, milyen ideges lettem, mikor leverte egy lapos fával a korsóból kicsorduló habot, nehogy az isteni italból egy csepp is lecsorogjon.

Azután számhoz emeltem a korsót és nyeltem mohó kortyokban a sört.

Még aznap délelőtt kaptam munkát, ahova másnap reggel kellett beállanom. Két és fél dollárt naponta, nyolcz órai munkáért. Hitelt adott Johnson Boardingsmaster és hogy miként izlett e napon a sör, az étel és a pihenés, azt csak az tudja, aki hasonló utat hasonló körülmények között tett meg.

A Boardinghouse-ban azonban azt mondták nekem, hogy Los Angeles-től San Diego-ig a vasutvonal 185 mérföld hosszú.

A gyorsvonat öt óra alatt futja meg ezt az utat. En öt nap alatt gyalogoltam be egypár gummi-czipőben, és mikor a Boardingmaster meglátta ezt a czipőt, csak nehezen tudta jókedvét visszafojtani.

— Már sok »csavargót« láttam életemben, — mondta — de olyat még nem, aki 185 mérföldet egy ilyen pár — kereste a helyes kifejezést és végre is megtalálta a legmegvetőbbet — aki ilyen pár *lakk-czipőben* végigkutyagolta a sivatagot.

Egy hétig maradtam azon a helyen, ahova érkezésemkor felfogadtak. A »Horton House«-ot romboltuk, a város legrégebbi szállodáját; csákányokkal és feszítőrudakkal dolgoztunk. A mészpor vastagon ült a tüdönkőn; de azért pompásan izlett az étel, amelyet nyolcz órai nehéz munka után fáradtan ettünk a

tiszta Boardinghouse-ban, ahol jó és olcsó ételeket szolgáltak fel. A kilenczedik napon befejeztük a ház rombolását, más munka után kellett látnom. Aki már munkában van, az könnyen elszegődhet azután, mert a czimborái, akikkel együtt dolgozik, a legjobb munkaközvetítők. Szombat este abbahagytam a munkát és hétfőn reggel már volt másik. Csatornamunkásnak állottam odaát a Point Lomá-nál. Naponta kaptam két dollárt, szállást és ellátást.

Csatornákat csináltunk; huszan voltunk munkások és barakokba szállásoltak el bennünket. Reggel 7-től délután 5-ig dolgoztunk egy óra megszakitással délben, de aki még nem ismeri az ást és kapát, az jól meggondolja, mielőtt német és ír munkások közé áll. Nem csoda, hogy az Egyesült-Államokban, ahol az izomerőt mindennél többre becsülik, az észak-európai munkásokat alkalmazzák legszívesebben. A társaim itt mellettem úgy dolgoztak, mint a barmok. Kettesével állottunk a hat láb széles csatorna-árokban, előbb felástuk a talajt, utána feldobtuk a földet kétoldalt, hat-nyolcz lábnyira a fejünk fölé. Az én társam északnémet ember volt, Hannoverből jött, az ősei bizonyára már sok generáción keresztül munkálkodtak ásóval és kapával; egy ilyen dologgép nem fejlődik ki egy század alatt. Egyetlen pillanatnyi szünet nélkül, amellettszenvedélytelenül járt a keze, oly folytonossággal, hogy valósággal kétségbeejtett, mert nem maradhattam el mellőle. Itt nincs ben-született munkafelügyelő, aki folytonosan kiabálná: »God dam, son of a bitch!« Itt nem szidják az embert és itt nincs más láрма; csak az, amit az ásók és legördülő kövek okoznak. Ha valaki nem tud lépést tartani, azt nem sértik meg, hanem egyszerűen elbocsátják, mint hasznavehetetlent. És én 50 dollárt akartam összegyűjteni, mielőtt elmegyek erről a helyről. A hannoveri egy 27 esztendő, hosszú, csontos, roppant ösztövé ember volt, olyan csontjai voltak, mint egy öreg, kiszolgált lónak. Az arca kifejezéstelen, mint egy fadarab, a nyaka pedig mintha csak két inusból állana. Csak minden két órában egyszer pihenhettem néhány pillanatig, amikor bádoggancsóját szájához emelve, az áporodott vizet a két inus között legörgette. Azután megint nekilátott és én vele vágtam a köveket, csak úgy szikrázott, de hogy soká nem tudok vele lépést tartani, azt előre láttam.

Két napig dolgoztunk együtt, ekkor egy öregebb skótot állítottak mellém társul, egy embert, aki már tul volt az ötvenen. Ez nagy megkönnyebbülés volt a számomra. De bár én erős, fiatal és egészséges vagyok, mégis minden erőmet a végsőkéig meg kellett feszítenem, hogy ezzel az öregedő emberrel lépést tudjak tartani. El nem felejttem, mily hálát éreztem iránta, mikor egyszer egy pillánatra rátámaszkodott ásója nyelére és azt mondta:

— Te a mult napokban a hannoverivel dolgoztál együtt. Nehéz lehetett, ugy-e? De azzal ne törődj, az nem úgy dolgozik, mint egy ember, as a mule — mint egy öszvér — he is a good worker — a fine fellow, but yon coldn't stand it, never mind, we take it a bit eaiser here. És öreg, ráncos, lesóványkodott arcának oly barátságos kifejezése volt, hogy úgy éreztem, mintha körülöttem minden derüebb színt öltene; és ha megpillantottam az »öszvér« hátát, vagy eres nyakát is, aki előttem tíz lépésnyire dolgozott szokott kétségbeejtő szorgalmával, úgy éreztem, mintha most egy kicsit emberibb, kevésbé gépszerű lenne, mint eddig volt.

Öt óraker, amikor a hajókürt lent a kikötőnél felhangzott, félretettük szerszámainkat és a skót, a

hannoveri, meg én, nekivágtunk a nehéz homok-tengernek, amely egy negyedmérföldnyire lévő barakjainkhoz vezetett. Hármunknak volt egy sátora. Miután jól megvacsoráztunk, leheveredtünk fekvőhelyeinkre és rágyújtottunk egy pipa dohányra; első három napon ruhástul elaludtam és a skót és a német nagy szakértelemmel beszélgetett a csatornáról. Később ők is elaludtak és aludtunk tíz óra hosszat, míg a kínai boy másnap reggel három órakor »Break-fast«-kiáltással fel nem keltett hennünket.

Elmult két hét. Két hét nehéz munkában.

Itt ülök fenn az öreg világítótoronynál; néhány száz ölnyre a hátam mögött emelkedik a *Theosophusok* palotája, amelynek mórstíliu bronztoronyain a leáldozó nap sugarai szikráznak.

Az utolsó nyolcz napon, miután már megszoktam az erős munkát, minden este, vacsora után itt találtam menedéket, egy jó órát kell a laza közteljtőn felfelé kapaszkodni, hogy ide érjek és közben a lyukacsos tömeg csuszik lefelé a lábam alatt.

Besötétedik. Odaát a san diegó-i oldalon kigyulad a nagy Coronado-Hotel ezer elektromos lámpácskaja. Ott gazdag, boldog emberek élnek, akiknek csak egy gondolatuk van: az élet örömeit kiélni. Most megszólal a gong és áthatol a csendes tengerszoroson, amely Point Lomá-t a Coronado Beach-től elválasztja, Banketthez szólítja a szálloda vendégeit, a fehér és aranyozott termekben felállított asztalok mellé. Szmokingos urak, cifra, fehér asszonyok csoportosulnak a drága ezüsttel terített abroszok köré, és a cigányok hullámozó valczer-melódiát huznak.

Ott lent, pár száz ölnyre alattam, munkában görnyedt tagjaikkal a csupasz szalmán erős és derék társaim hevernek, akiknek olyan az öklük, mint a dorong, és olyan a szívük, mint a gyermeké.

Es itt ülök egy vén világítótorony alatt, amely a spanyol uralom ideje óta világított a Point veszélyes vizeiben járó hajóknak.

Néhány óra múlva kialszanak a pompás Coronado-Hotel villanylámpái és a megzabált milliomos leteszi smoking-dress-ét, magára ölti kasmir pyamáját és beburkolózik szállodai selyempaplanába.

Hogy ugyanolyan nyugodtan és békésen alszik-e, mint én és társaim, amikor odalenn a nedves szalmán végignyújtózunk? Ki tudja? Talán nem. Talán az álmok azok, amelyek a jelentéktelen embersorsok különbségeit kiegyenlítik.

Lábam alatt piheg a Csendes-Óceán mély és egyenletes ütemekben és a fővény hullámozása, a parti homok és kavics zajgása felhat egészen idáig.

Elfojtott ének hallatszik az esti csöndben, a theozófusok templomából árad. Vékony gyermekhangok dicsérik a nagy, titokzatos Istent, Zoroaster, Buddha és Krisztus Istenét, akinek imáadására ezeket a gyermekeket megtanították. Az ének egyszerűen és tisztán zeng és jóleső harmóniába olvad a parti hullám játékával és a kagylók zugásával.

A kialudt tűz felett tündöklök a déli kereszt és a fenger tükre feketén fénylik előttem, míg a nyugatnak vonuló hold egy széles fémcsillogású sávval, egy szürkés-kék damaszkusi aczéllal ketté nem vágja.

Kifeszítem a mellem kasát és beszívom az éjszaka szépségeit. Mily pompás a levegő, mily gazdag és végtelen a természet! És mily boldogság ezt a levegőt egészséges tüdővel szívni be és ezt a mesterkéletlen szépséget egészséges szemmel látni, egészen mindegy, hogy perzsiai kasmir, vagy durva angol sirtíng földje az ember testét.

(Vége.)

Saison.

Konzuli értekezlet a mexikói forradalomról.

(Az *Esti Ujság* mulatságos interjúi nyomán.)

Az értekezleten megjelentek az összes meghívottak. Megérkezésük előtt az utcán nagy tömeg várta és aztán lelkes éljenzéssel üdvözölte őket, amint disz- egyenruhájukban, kardcsörtetve befordultak a kapun.

És jöttek egymásután: Uruguay, Paraguya, Peru, Chile, Ecuador, Florida, Jamaica, Alaska és Panama.

Mint a legkevésbé érdekelt fél, amennyiben a térképen legtávolabb esik Mexikótól, Alaska vette át az elnökséget.

Alaska diplomáciai egyénisége abban a tapintatosságban nyilatkozott meg, amelylyel a viharos tárgyalást szerencsés és békés végéig vezette. Bizony gyakran szükség volt Alaszkai bölcs mérsékletére, amikor a nagyobbára fogorvosokból álló diplomata már-már kardjuk markolatán tartották kezüket, hogy a legközelebbi pillanatban véres fejek hulljanak a porba. Ilyenkor Alaska klondykei hidegvérrel hivatkozott a nemzetközi jogra, mely szerint konzuli kardok amúgy sem huzhatók ki hüvelyekből. A kedélyek lecsillapodtak ugyan, de Bolivia konzula nem mulasztotta el megjegyezni:

— Nem huzható ki? Nekem mondja, a fogművészek? Aki a legfogósabb köbgyökereket kihúzta már kloroformnarkózis nélkül és utólagosan rám kiszabott pénzbírsággal?

Egyébként azonban simán folyt le az értekezlet és csak háromszor történt meg, hogy a diplomáciai összeköttetés hirtelen megszüntetésével fenyegetőztek a konzul urak.

Nyomban mihelyt Alaska megnyitotta az ülést, felállt Paraguay és így szólt:

— Uraim! Abban a feltevésben, hogy önök is hallották a mexikói forradalom hírét, felvetem a kérdést, milyen álláspontot foglaljunk el ama sajnálatos eseményekkel szemben, melyek ezt a velünk szomszédos államot belső életében feldulják. Részemről be kell vállanom, hogy engem teljesen megdöbbentett a forradalom híre. Eszembe jutott, hogy ma — a gépek és a technika fejlődésének idejében, értve alatta a fogtechnikat — milyen szokatlan és retrográd jellegű egy ilyen forradalom. Már annak idején nem helyeselttem Porfirio Diaz elnök elkergetését a hatalom székéből. Épp oly kevésbé tudom helyeselni, hogy Maderót a felkelők halálra ítélték. Félő, hogy az a közelség, mely Mexiko és Uruguay közt van, a zavargás fáklyáját és egyéb égő üszkeket a virágzó Uruguayba fogja bedobni. Ezt, uraim, meg kell minden áron akadályozni! És ki volna inkább hivatott a cselekvésre, uraim, mint mi, konzulok és fogorvosok? Beszéljük meg tehát a teendőket és állapotjunk meg abban, hogy milyen eljárást kövessünk el a tornyosuló fellegekkel szemben.

Paraguay kér szót.

— Nagyon megfontolandóra kell vennünk, hogy mit csináljunk. Csak semmi elhamarkodás! Egyelőre minket még nem értesített a kormányunk semmiről. Részemről például, amióta Paraguayt képviselem, soha még egy anzikszkártyát sem kaptam Paraguay-fővárosából.

(Közbeszólás.) Pardon, mi Paraguay fővárosa?

— Paraguay fővárosa? Valparaiso.

Itt felpattan Peru és felemeli tiltakozó szavát.

— Kikérem magamniak — mondja dörgő hangon. — Valparaiso Peru fővárosa.

— Ha! — kiáltott fel gúnyosan Chile. — És szégyen Chilének mi maradna, ha elveszik tőle Valparaisót.

— Szavazzunk! — kiáltják többen.

Alaska elrendeli a szavazást, amelyben a többség térkép hiányában a szerény Tüzföld mellett dönt, neki adván odá Valparaisót és környékét.

Paraguay kénytelen lemondani Valparaisóról, de a békés hangulatu testület térkép hiányában és a béke kedvéért megszavazza neki Rio de Janeirót. Ezt annál inkább teheti, mert Brazília konzula ünnepélyes nyilatkozatban lemond erről a városról és megelégszik a kies fekvésű és állattenyésztéssel foglalkozó San Franciscóval.

Miután a Mississippi hegyet még kiszolgáltatták az erélyes Perunak, szólásra emelkedett a derék Ecuador.

— Uraim! — kezdte dörgedelmesen. — Tudtommal egész Budapest figyelme most felénk fordult. Mexiko van ugyan lángokban, de tekintettel a szomszédságra, mely köztünk és Mexiko közt fennáll, nekünk kell diplomáciai véleményünket leadni a forradalmi állapotokról. A lapok minket intervjuolnak meg, hozzánk fordulnak kérdéseikkel. Mint olvashatták az urak, nálam is volt egy újságíró, aki épp akkor jelentkezett lakásomon, amikor egy foghíjasnál aranyból hidaltam át az ürt, mely két gyökér közt tátongett. Az újságírónak felvilágosításokkal szolgáltam. Megmondtam neki, hogy Ecuadorban minden csendes. Az ecuadori nép bizik vezetőiben, főleg bennem, mert meg van róla győződve, hogy nagyszerűen képviselem őt a távolban. Több levelet is irtak volna nekem, ha tudnák a czimemet. Azonban nem tudják a czimemet, mert én sem tudom az övékét. A fene is tudja, hogy mi az utolsó posta, ha Ecuadorba ér az ember. Reményilem, önök is így vannak a maguk országával. Vagy talán Puruguay és Peruguay utolsó postája ismeretes az urak előtt? Úgy-e hogy nem? Ennélfogva én azt javaslom a tisztelt konzuli értekezletnek adjunk a lapokhoz egy közös tiltakozást Mexikóék ellen. A lapok hadd közvetítsék tovább a mi nyilatkozatunkat. Ők tudják, hol van Mexiko és Jamaica és Ecuador.

Ezt a javaslatot egyhangulag elfogadják.

Közben azonban egy kis diplomáciai összekoczanás történik, amely csak azért nem ful vérbe, mert a többiek közbevetik magukat. Bolivia szemrehányást tesz San Marinónak azért, mert beperelte egy szabószámla ki nem fizetése miatt. Az inkollegiális eljárás annyira felháborítja Boliviát, hogy felhasználva a mai

összejövetelt, San Marinót hevesen megtámadja. San Marino hivatkozik a nemzetközi jogra, mely sértetlenséget biztosít számára ezen a neutrális területen, de a magáról megfélemedezett Bolivia kárdót akar rántani.

Ebben a pillanatban azonban közbevetik magukat Ecuador, Venezuela és még néhány fogorvos, megakadályozzák az európai botrány kitörését és azzal békítik ki Boliviát, hogy neki ajándékozzák Buenos Ayrest és Millvaukeet.

Miután még köszönetet szavaznak Alaskának pártatlan elnöksége miatt, a konzuli testület elmegy a fényképészhez és diszruhájában levéteti magát:

Maitre Jacques.

HETI RIGMUSOK.

Bejelentő lap.

Gyönyör hat át.

Igen. Gyönyör hat át.

Mit érezek?

A tavasz illatát.

Tavasz. Tavasz.

Köröttünk lebeg ő.

Nem érzi ön,

Hogy más a levegő?

Közben kicsit.

Elfullad a szavam.

Mert a tavasz

Kompromittálva van.

De hirdetem

Csupán a tényt magát:

A szent tavaszt.

S friss-finom jószágát.

De egyebet

Róla nem mondhatok;

Azt, hihetnék,

Hogy elavult vagyok.

A költőket

Új irány nevelé,

Tavasz ha van

Zengnek, de befelé.

Aki tehát

Kíváncsian remeg,

Hogy e dalban

Mit irtam volna meg.

Telefonon

Hivjon fel délután,

József 21—86

A szám.

Pikk.

Hátgerinczét, idegeit óvjá, környezetének idegeit kiméli, ha az új »Berson« gummisarkon jár. Vásárlásnál kérje kifejezetten az új »Berson« gummisarkot, amely aranydobozba van csomagolva.

INNEN-ONNAN.

24 Kossuth Lajos legújabb levelei. Tehát: a magyar köz-
társasági párt tagjai, akik Nagy Györgyre szavaztak a héten,
aranylevelre írják nevüket és koszorújukot elhelyezik Kossuth
Lajos sírján. Egyszázhuszonegyen vannak a világ legszelidebb
köztársasági pártjának tagjai, akik szerényen már előre
aranyba foglalva adják át nevüket a feledésnek, nem bízva
ezt a költséges munkát a hálátlan utókorra. De mert ők maguk
is érzik az elmulás szelének susogását még az arany koszoru
leveleinek lapjai között is, nem minden célzatosság
nélkül fordulnak egy már kipróbált és biztos alapokon
nyugvó halhatatlanság szolid árnyékába. Kossuth Lajos neve
mégis csak biztosabb, gondolják a derék republikánusok, mint
Nagy György doktor uré, s a halott elevenebbnek tetszik
előttük az élőnél. Ez a megsejdités az egyetlen helyesen meg-
érezett momentum a az egész aranylevelés önünneplésnek, s
bár föltűnő igyekezettel próbálják azt eltakarni a neves leve-
lekkel, Nagy György előtt mégsem lehet egészen eltitkolni.
És nyilván neki is eszébe fog jutni, hogy önbizalmat keresni
a temetőben legalább is rossz omen, még egy köz-
társasági pártra nézve is. Annnyiből azonban mindenesetre észszerű volt
a választás, hogy nem kell félni a kormányzó protestálásától.
A halottak nem tiltakozhatnak még az ünneplés ellen sem.

♂ A császár yachtja. Vilmos császár ellen fegyelmet indított
a német szociáldemokrácia... ha Magyarországon történt
volna, már fölrohantak volna a fiúk a földéltre: Föld! Panama!
Igen, a büdzsében egy ötmillió tétel volt az imperátorról
elkeresztelve: yacht a császárnak. És feláll Lebedur, vörös
Rampolla és kijelenti, hogy semmi beleszólni valója nincs
ő felsége passzióiba, de az ellen tiltakozik, hogy a passzióit
államköltségen elégítse ki, — akinek nincs pénze yacht, ne
yachtsozzon. Az elszörnyedés rázza meg a hurrah-hazafiak mellét
és komoran helyeselték, amikor a »külpolitikai helyzete cz. rovat
otthonos alakja, Tirpitz admirális kijelentette, hogy a császár-
nak, mint a német flotta főparancsnokának, szüksége van a
yachtra — a tengeri gyakorlatok vezetésénél. A tengeri gyakor-
latok vezetésénél? — pattant fel egy másik szocialista, — hát
honnan tud ő felsége tengeri gyakorlatokat vezetni? Hisz ő fel-
sége semmiféle vizgát se tett! Hogy nem kell vizsga? — de
akkor mért kellett a többi tengerésztiszteknek? ... Így, ilyen
diskurzusok estek az alkotmánytalan, felelős minisztertelen
birodalmi gyűlésen... és most egész Berlin lesi a félelmetes
fantaszt: a császár választát. És a francia lapok már csipked-
nek: parlara-t-il? Ne parlara-t-il?

♂ Morzsányi Károly. A régi törzsfőnökök gárdájába tar-
tozott, akiket szidunk, mert a purifikálók arra tanítottak,
hogy ők okozták azt a tömérdek nyomoruságot, mely a fővá-
rosi polgár vállaira nehezedik. Azóta, hogy ezeket a leccskéket
kaptuk, elhalt egy csomó törzsfőnök, Morzsányi Károly is ártal-
matlanná lett, de Budapest ezután is az maradt, ami a törzs-
főnökök uralma alatt volt. No igen, mert jöttek a purifikálók,
ott folytatják, ahol a régi törzsfőnökök és klikk-vezérek abba-
hagyták a gazdálkodást. Az új rendszeren megesezt az a
szépséghiba, hogy felvirágzásának első éveiben ismét szerephez
jutott Morzsányi Károly. A polgárság adta a purifikálók tudo-
mására, hogy az új és a régi erkölcsök közt nem lát külön-
séget, tehát nem is lenne igazságos, ha Morzsányi Károly ki-
maradna a városházából. És a közhangulat helyesen ítélte. Az
emberek, akik a közélet porondján czigánykerekeket vetnek,

többé-kevésbé csakugyan egyformák. Ne mondjunk hát Mor-
zsányiról se kevesebb jót, mint amennyit a purifikálókrol el-
mondhatnánk.

24 Amerikai forradalom. A forradalmak az emberiség leg-
konzervatívabb intézményei. Nem fejlődnek és a tradíciókhoz
való ragaszkodásban rejlő erőt példázva, csodálatos egyöntetű-
séggel mindig egy kiálló fej megrövidítésével végződnek. A
Grève-tértől Mexiko piaczáig, Európától Amerikáig, 1793-tól
1913-ig, a királyságtól a köz-
társaságig ugyanazt a blankettát
töltik ki a forradalmárok, csak a beirt nevek változnak. XVI.
Lajos helyett most Gustavo Madero az egyedüli visszakukoré-
kolója a csallhatatlan szabadság végérvényes hajnalának. Száz
év múlva talán az lesz, aki most a helyére kerül; de minden
esetre lesz valaki, akit mindenért felelőssé lehet tenni, annál
könnyebben, mennél inkább meg van kötve a keze. Valakinek
a vére kell, amivel tisztára lehet mosni a multat és ez a hazug-
ság csak az utolsó forradalommal fog megdőlni. Mert amelyik
forradalom ennek a pohosra hizott hazugságnak a hasába fogja
golyóját küldeni, az után nem következhet másik. De ez az idő,
— tekintve hogy mily lassan bírja bevenni a forradalom a refor-
mokat — kissé még messze van. Hiszen a guillotintól a golyóig
talán nem is fejlődés a változás, hanem egyenesen visszaesés.
Az egyedüli praktikus útját a holttesteknek petróleummal
való leöntése és elégetése. Swift bizonyára könyvet írta erről
s nem felejtene el fölemlíteni, hogy a petróleumfogyasztás föl-
lendítésére milyen áldásos hatással volt azoknak a makacssága,
akik nem hajlandók éljenezni Mexiko új elnökét.

□ Lauffer dr. Mindenki tudta, hogy idegenből jött és hogy
semmi egyébért nem jött, csak azért, hogy itt kártyázzon.
Mégis mindenki leült vele kártyázni, bizony mindenki, Buda-
pest összes középosztályu kártyaklubjának tagjai. S amíg
Lauffer dr. vesztett, addig senkisémet vont le azt az egyszerű
következtetést a rendelkezésére álló adatokból, hogy egy
ember, aki idegenből jön, s csak azért jön, hogy itt kártyázzon,
az csak sipista lehet; hanem játszottak vele, abszolute nem
kérdették, ki, micsodás. Nem kérdették, csak tudták. S mikor
Lauffer dr. azt mondta: térjünk a tárgyra és elkezdett nyerni,
akkor egyszerre nagyon meg voltak botránkozva, elcsipették
a rendőrséggel, betetették a tolonczházba és kitalicskázatták
az országból. És holnap újra leülnek kártyázni akárkivel,
aki nem nyer majd feltűnően tőlük. Lauffer dr. meg volt
botránkozva. Jogosan. És azt mondta, hogy ha ő beszélné...
Igen, ha ő beszélné, akkor megmondaná, hogy ő szabályosan
csalt a pesti kártyaklubokban, ahol a többiek szabálytalanul
csalnak. Mért bántják? Mert egy kis rendszert hozott a dologba?
És mert a maga esetével rámutatott arra, hogy hol tart már
Budapest a maga kártyaéletében, amely fontosabb, mint a
művészeti, vagy az ipari élete? Ez a német becsületes ember
volt. Leült csálni olyan emberekkel szemben, akiket tisztes-
ségeseknek tartott és el akarta nyerni a pénzüket. De mit
mondjunk a tisztességesekről, akik leültek a sipistával kár-
tyázni, s ki akarták fosztani szegényt!

24 Goal a grammatikában. No most, kitűnő alkalom
kinálkozik az összeveszésre a pedagógusok között a fölött,
hogy vajjon helyesen járt-e el az a pesti tanár, aki az osztály-
ban csapatokra osztotta német órán a növendékeit, s amelyik
csapatból több jó feleletet kapott, annak a javára egy goalt
irt be a noteszába. Mondom, ebből a kiindulási pontból gyö-
nyörű és mindenekfölött hosszú vitatkozás gilisztája bujhat

elő, amelynek gyűrűire az egyik oldalról éppen olyan kitűnő pedagógusok nevét lehet fölírni, mint a másiktól, s a derék giliszta fejébe éppen annyian kapaszkodhatnak azok közül, akik a tanulás komolyságát látják veszélyeztetve a játék által, mint a mennyien a giliszta farkát azzal az indokolással ragadják meg, hogy igenis játszva kell tanulni. Mi egyszerűen azzal az egyszerű kijelentéssel akarjuk kétfelé vágni és testvériesen elosztani a nyulékony szörnyeteget, hogy semmi, sem lévén új a nap alatt, a német nyelvnek goalok alapján való tanítása sem tartozik a legpéldátlanabb dolgok közé. Első pillanatra furcsaságnak tetszik, de aztán eszünkbe jut, illetve nem jut eszünkbe annak a kiváló pedagógusnak a neve, aki az ABC elemeibe mézeskalácsból formált betűk segítségével iparkodott bevezetni diákjait. Ötletnek mindenesetre van olyan érdekes, mint a football a német rendhagyó igék birodalmában, s hogy mégsem hódított, annak bizonyára nem a diákok voltak az okai, hanem a főntebb eszünkbe nem jutó derék tanítómester türelmének és talán zsebének véges volta, mely végre is nem bírta el a nagy betűfogyasztást, mert hogy a gyermekek e mellett a módszer mellett a szó szoros értelmében csak úgy falták a betűket, azt talán mondanunk sem kell. Az új német módszer már praktikusabb, amennyiben pénzbe sem kerül s amellett fejlődésképesnek is látszik, mert például ha a fogalmazási dolgozatokat illedelmes szerelmeslevél formába öntve próbálják megreformálni, előreláthatólag nagyobb sikert fognak fölmutatni a fiuk az első osztálytól a nyolczadikig. És végre is a siker mindent igazol.

SZINHÁZ.

Tavaszi ünnep.

(A Magyar Színház bemutatója.)

Van egy franczia drámaíró, akinek erőszakos és szuggesztív modora nagyon hasonlít Biró Lajoshoz. A rosszakaratuak Bernsteinre fognak gondolni. Nem. Bernstein kegyetlen és szívtelen, minden sorából az élet és a szellem nagy melegsége özőnlök állandóan. Akire gondolok, az Kistemaekers. Ököllel sujtani a néző arcába, megfogni a szmokingos urakat a földszinten és a mellényüknél fogva rázni őket: ez Kistemaekers, s ez Biró Lajos. A mai darabban tíz percig egy felhuzott ravasz fegyver mered... nem a szereplők valamelyikére, mert azok nem törődnének vele, hanem a közönségre, mely komolyan veszi a játékot. Egy felhuzott pisztoly és a cső egy főhadnagy férfias melléhez szorítva. Később: egy halottas menet fog elmenni az ablak alatt; fáklyák és lovasok; már jön, jön, itt van... a közönség a félelemtől behunyja a szemét... elment. Ez Biró Lajos. Az erőszakos költő. (Bernstein csak számító és durva.) De Kistemaekers is épp így dolgozik: halállal, rémülettel, roppant emberekkel, ököllel... néha költészettel. A költészet aránya a darabjaiban 1:12.

Még sohasem volt ilyen vidéki levegőjű darabja Birónak és az alakjai még sosem voltak internacionálisabbak. Szín: okvetlen Nagyvárad. Kávéház, piacster, egymáshoz tulságosan közellakó emberek, valószínűtlenül duhaj katonák: ez, ugy-e, magyar vidék. És még valami vidéki érdekesség. A darabban van egy esztéta. Egy provinciális kultur-gourmand. Ez a finom és petyhüdt neuraszténikus: Rembrandtért, Bachért és Beethovenért rajong. Ha budapesti volna ez az ideges nagyvárad ur, d'Indyért, Zuolaagáért és Regerért rajongana és nem ilyen... általánosságokért. Tehát: vidék; egy vidéki eladósodott kapitány, egy gyenge és férfiatlan civil, egy ideges leány és leesett árfolyamu kokott. És négyük között egy nagy dráma

játszódik le, eszeveszett küzdelem, ketten meghalnak és a másik kettő boldog lesz. A levegő meglepően szabad; a kis fogalmak és jelentéktelen szempontok teljesen eltűnnek; itt a legtöbbször azt a szót mondják ki: halál. (Lassan el is vész a zenéje.) És: szerelem. És: élet. Nagy, európai dimenziók egy kisvárosi tragédiában. Egy rendőri hír, egy fait-divers, mely valami filozófiai magasságban végződik. Nem gondolják, hogy az út meredek? A darab végén hajnalodik. Istenem, ha ez csak egy vidéki hajnalt jelentene; a kisvárosra felsütött új nap közeledését; az apró intrikák, pletykák megindulását, ha ez egy igazi hajnal lenne! De nem, ez bölcsészeti hajnal; a győztes férfi magához öleli a győztes nőt a pirkadatban, a halál, a sötétség le van győzve, a hős visszanyerte életeterejét... félsz még? (kérdézi a nőtől)... nem félek!... ehhez a nagy hajnalhoz külön éjszaka kellett volna és nem egy hitelezői, kicsinyes botrány sötétsége.

Nincs kizárva, hogy Birónak művészibb céljai voltak. De nem látjuk őket eléggé. Amit örömmel látunk viszont, az érdekes és erőteljes fantáziája, csontos szavai és az a nagy-nagy határozottság, amivel a mechanizmust kezeli. Csupa ultimátumot adnak át egymásnak az emberek. A hamleti finomkodó alaknak mintha külön szenzációja volna, hogy neki nincs akarata. De ez tévedés. Biró fantáziája nem is tud ily puhányt elképzelni. E gyenge férfiban is öt emberre való energia lakozik. — A rendezés különösen a rokokó-képben fáradt és nem színes. A Magyar Színház kvartettje, Csontos, Aczél Ilona, Gombaszögi Frida és Törzs a szokott precizitással szól. A hegedű közöttük ez alkalommal Aczél Ilona, kinek hálások vagyunk néhány flageolettért.

Sz. L.

ZENE.

A Gassenhauer.

Hallom, — miután színházba nem járok — hogy Zerkovicznak nagy a sikere az operettjével. Ennek, mint sok becsületes polgár, én is örvendek. Az emberek tehát nyíltan bevallják, hogy szeretik a gassenhauereket; erre eddig csak Mahler Gusztávnak volt bátorsága. Ez a tárgy kikívánczik a színházi rovat szűk barázdáiból, mert több van benne, mint amennyit a művészet adhat: élet, fiatalság, oktalanság.

Ki ez a Zerkovicz? Ugyanaz, mint a Folies Capriceban a kis Rott, a czirkuszban a Willand testvérek, a Wertheimer-mulatóban Littmann Pepi: megtestesítője egy új és könnyed formának, szabad harczosa a humornak, akaratlan ellentükre és ellensulya mindannak, amit ez a sajátságos város nagyképeségben piacra tud dobni. E szerint: érték, de mi, polgártársai, hálátlanok vagyunk. Eljátszunk a műzikája macskakölykeivel és nem vagyunk rájuk kíváncsiak, mikor kandurokká válnak. Avagy, másképpen és fontoskodóbban szólva, az ember a humort csak nem képes mint önmagában befejezett lelki élményt nézni, hanem következményeiben vizsgálgatja, ami olyanforma, mintha egy ananász ízét és pillanatnyi jelentőségét a Noorden analízise alapján itélném meg. Mosolyogni, nevetni: az élet legfigyelmesebb adománya, s a mosoly, a nevetés után jog szerint egy nagy pont

következne. Aki ezt a pontot a kellő időben papírra tudja rajzolni, rossz esztétikus, de — ha addig meg nem halt — boldog ember lesz.

Budapesten és Magyarországon csoportosan járnak az olyan tehetségek, mint Zerkovicz, vagy a kis Rott, vagy a Willand testvérek, avagy Littmann Pepi. Vannak elsőrangú karrikaturistáink, kitűnő kuplé-énekesnőink, született mozi-színészeink, páratlan kabaré-művészeink, elmés croquis-íróink, zseniális keringő-tánczosaink, pompás bar-zongoristáink, akik egytől-egyig nem találják helyüket a köztudatban. A közönség mélyen az asztal végén jelöli meg a terítéküket és ők, maguk sem sejtve értéküket, csakugyan leülnek az alvégekre. Egy csomó értékes kő, amelyet a rossz foglálás tönkretesz; egy csomó törvénytelen gyermek, aki a művészeti szabályok ellenére, sőt megrökönyödésére mért napvilágot látni. Az emberiség nem tudja, nem is meri tudni, hányadán van velők, mulat a dolgaikon, szüksége van rájuk, sőt, ez a genre riki-tóan és csillogva festi alá a mai Budapestet: a jelentőségük azonban utközben valahol elsikkad, és a hallgatók boldogok, hogy nem kénytelenek a tárggyal tovább foglalkozni.

Íme, ez a Zerkovicz. Évek óta az egész város és a vidék az ő nótáit énekli, füttyüli, zongorázza, ő maga azonban sohasem jutott tovább az orfeum dobogójánál, a kövér Gyárfás volt — egy személyben — a Carusója és a Tetrzzinija. Ez a zene — akármilyen értéktelen lenne is — benne lakik a köztudatban, hozzátartozik a mai pesti levegőhöz; olcsó szentimentalizmusa, borizü borongása, angolos álszakáll és üzletszerű föllángolása hü baka-tükre egy csomó ember belső világának. Karrikatura a legjavából; mit törjük rajta a fejünket, hogy tulajdonképpen nem is annak íródott. »Figaro lakodalma« sem akart a forradalom előharcosa lenni. Azt a tarka kiárusítást, a mely nálunk à la minute-érzelmekben, honfi-buban, társadalmi izlésben, modorban, gondolkodásban és egyéb csirkefogóságban folydogál, zeneileg senki sem fogta föl oly ügyesen, mint Zerkovicz, akinek ütemeiben benne bosztonozik a mai Budapest magánkutatóirodáival, eltépett totalizátor-tiketteivel, fanyar tolvajnyelvével, ágaskodó baccarat-asztalaival, tompa kávéházi morájával, konflis-engedélyeivel, bájos vázsonyimádásával. Sőt, ha jobban megnézem, megpillantom benne a koalíciót, a Lipótvárost, a Gerbeaudt, a Stefánia-utat, a váczi-utczai körzót, az írók erkölcsi tülekedését, az apróhirdetések piszkát, a speciálisták diadaltánczát, a lepullott ügetőlovakat, az elhízott kerítőnőket, a nagy beruházókat, az ingákká alakult áruházakat, az ügyvédek és ügynökök hatnapos távfutását, a vidám közigazgatási kijáráásokat, mindent, amit ez a város furcsa fahangján megszólaltat.

Rag-time; ez most a divát Londonban. Rag-time annyi, mint zeneileg kicsufolni mindent, ami körülöttünk él, a szobor vaslovagját, a sarki rendőr szigorú bajuszát, Heltai Ferencz gázlámpáit, Feld atya színházi hozzáértését, szóval mindent, amit e

világ fontos és megbízható tényezőkben élénk tár. Mindezt néhány zenei ütem önkénytes és borzalmas elfacsarása okozza. És London mohón kap rajta, hogy Beethoven, Wagner és Lehár vasfegyelme alól szabaduljon és rémes rezes-bandák hangjainál lejt el a two stepet. Az emberek dühöngésig boldogok, hogy egy órára ki tudnak szabadulni a szabályszerűségből, az oknyomozásból, az apodiktikumból, amelyeket az élet, a társadalom minden utczasarkon a fejükhöz vág, boldogok, hogy a valószínűtlenség, a téboly országába menekülhetnek, ahol egy perczre ősemberekké válnak. Ősemberekké, akik a kipréselt szőlőfürtöktől részegednek le, akik dorongjaikkal verik agyon Papin hajóját, akik széjjelrugják Pythagoras ábrácskáit, Archimedes köreit, mindazt, ami az emberi élet komor egyenességét és vad czélszerűségét hirdeti. London be meri vállalni, hogy az ember holtáig gyermek maradjon; nem a halandó, csak a játékszerei nőnek nagyra. Londonnak szüksége van rá, hogy a zenei berzeviczizmustól kimenőt kapjon a vidám Hämpsteadbe, s e jogával jókedvűen él.

Most Budapest is kezdi bevallani, hogy Zerkovicz neki tulajdonképpen értéke, sőt talán pontosabb gramofonja, mint a főváros közgyűlési terme. A gassenhauer kezd emelkedni; »arrivé« mondaná a vidám Báltaszéki Lajos. Vele együtt egy csomó ember, aki orfeumban, czirkuszban, apró karczolatban, hamis zenei érzékkel, rossz kabátban és cipőben, de mégis pontosan, mint egy mozgó, lélekző és beszélő muzeum tárja elénk a mai főváros művelődéstörténeti állomását, emelkedni fog a megbecsültetésben. Tessék elhinni, uraim és hölgyeim, nem is oly végzetes szerencsétlenség, ha az ember nem tartja Lechner bácsit Michelangelónak és Ferenczy Károlyt Tiziannak. Rag-time, rag-time! Próbáljuk meg egyszer a Zerkoviczokkal is, és ne essünk kétségbe, ha ők jobban értenék a dolgukat, mint az elődeik.

Syrion.

IRODALOM.

Verses játékok.

(Strindberg három darabja.)

Strindberg pályafutása a verstől vezet... a versig. Öreg korában a halála előtt ujra felvette versíró tollát és utolsó drámáit, melyek most jelentek meg a könyvpiacra, versekben írta. Fejlődése nagyon következetes. Egy időben neki is rendkívüli hajlama volt az élet hideg értékelése, a tudomány nyugodt igazságai iránt s ebben a korban társadalmi drámákat és értekezéseket írt, de a tudás mellett nagyon megbecsülte azt, amit már nem lehet tudni és a rengeteg erudíció által nem lett a vers tagadójává. Annyit tanult, mint Goethe, és úgy tudott hinni, mint Tolsztoj. Csak hogy a csizmás, puritán orosz éppen az ellenkező pontra jutott el. Öreg korában raczionalistává vált, aki minden lélekben és szellemben hisz, csak a vers szellemeiben nem. Az öreg Strindberg igazán csak ebben hisz. Ő egy vallásos

Kétségtelen, hogy ezeket a játékokat már tompuló, könyves szemmel látta meg. A nagy országot című drámájához jegyzetek és kommentárok szükségesek (mint a Faust második részéhez), utjelzők, hogy a gyakorlatlan olvasó el ne tévedjen a ködben. Néhol a bölcsesség már nem is ebből a világból való. Kacsaringós, pedáns és furcsa. Egy hosszú élet tapasztalata van benne. A szereplők kétszer és háromszor halnak meg. Amint a bánat hatása alatt a vér apadni kezd a véredényekben, a kert szökökútai végzetesen, fizikai-szükségyszerűséggel — szinte a közlekedé-
nyek törvényei folytán — megállanak. *Abu Casem papucsai*ban egy bagdadi regét ír meg egészen azokkal az eszközökkel, amelyeket korábbi álomjátékaiban használt. Van azonban ebben a kötetben egy játék, a *Vidám karácsony*, amely méltó képviselője az öregkori poézisnak és mindennel vetekszik, amit *Strindberg* valaha írt. A szem itt is tompa. De a szív forró és hívó. A svéd karácsony olyan jelentősen hat ránk, mint a német husvét (Faust). Az öreg író ismét gyerek s boldogan adja át magát infantilis érzéseinek. Talán észrevették, hogy neki a tárgyak egész életében majdnem olyan fontosak voltak, mint az emberek. A tárgyak iránt való szeretet és áhitat abból a korunkból származik, mikor a szüleinket óriásoknak, a könyvtárt egy hegynek, az állólámpát egy világítótoronynak látjuk, a boldog, naiv, infantilis szemlélet idejéből. *Strindberg férfikorában* védekezett ellene, csak boszorkányos színeit, a palettája legfőbb ékességeit kapta tőlük. Az öreg író már egész bámulaftál nézi tágranyilt, imádságos szemmel, akár egy csecsemő. A házi szerek mithikus csodák, a lift, a vízvezeték, az ablak, az ajtó, a villany, a sárgaréz-kilincs, az ezüst gyertatartó, a szobakulcs a modern ember fontos szérszámai, amelyekkel az élete szertartását végzi. Karácsonyi drámája így kezdődik: »egy fekete keztyű hever a földön«. Ez a félpár kesztyű, amelyet egy nő veszített el, összehozza a hatemeletes bérház összes lakóit és a rokon-

»Bábel-torony sok zagyva emberekkel ;
 hát emelet van itten és a földszint ;
 három lakás esik egy emeletre,
 tizenkét bölcső és hét zongora ;
 itt embersorsok sulyosan kötődnek.
 Az életek úgy összezsufolódnak
 s jeszülnek, mint a kő és a gerenda ;
 csak ügygyel-bajjal hangolódnak egybe ;
 mert a lakók egymást nem ismerik
 s alázatosan kell vigyáznioik,
 hogy a szomszéd szeszélyét megbocsássák.
 Az egyik zongorázik tíz után is,
 a másik meg nagyon-nagyon korán kel,
 a harmadik későcskén megy aludni.
 Törődj bele, mert másként nem lehet.
 Halld, hogy zizeg a nesz-a csigalépcsőn.
 Lift kattog, czuppan a vízvezeték ;
 mint számovár zeng a központi fűtés,
 zuhany fröcsög, sziszeg a porszivattyú ;
 ajtó csapódik, ri a csecsemő.
 Ez ajtóban lakik egy ifju férj,
 amott egy elvált férfi, itt egy özvegy ;
 oly össze-vissza, mint a zongorák,
 a fugák, a szonáták, a keringők,
 melyek egymással busan feleselnek.«

K. D.

Ajándék. (*Lányi Sarolta versei.*) A verseket, melyek eddig elszórtan jelentek meg a hetilapokban, most könyvalakban hozta előnk Lányi Sarolta. Kissé félénk és szegénylős versek ezek, egy szemérmes fiatal lélek halk elábrándozásai, este, a tárgyak és kedves bútorok között, melyek közé vágyait és fantáziájának kedves virágait hintette. Az élet csaknem a vég-sőkig lefokozva vetitődik előnk: annyit ad, ami egy leány-szobába jut el az életből, az erősebb és kellemetlen diszharmóniáktól menten; csupán az ablakon keresztül érintkezik kifelé, mint egy tükrön keresztül, a tárgyakat, embereket, tájakat, a külső világ képeit egyniségének állandó töremsutatója szerint megváltoztatva adván előnk. A dolgok személyes

Vegyen *Schweizer's* Selymet

Kérjen mintákat tavaszi és nyári újdonságainkból ruhákra és bu-
zokra: Voile, Foulard, Messaline, Crepe de Chine, Eolienne,
Mousseline, 120 cm széles méterenként K 1.20-tól méterenkint,
fekete, fehér, egyszínű és mintázott, valamint hímzett
bluzok és uhák batizst-, gyapjú-, vaszonból és selyemből.
Csakis garantált szőlő selyemszöveteket adunk el
közvetlen magánosoknak bér- és vámentesen házhoz szállítva.
(Dupla levelelportó).

Schweizer & Co., Luzern U 9

Selyemszövet-kivitel. (Svájc) Kir. udv. szállítók

Szelesárvás Borax
pipere
idit, szépit, fiatalít.

Szeplőt, pattanást, mitesszert, bőrvörösséget a legrövidebb idő alatt elmulaszt. Bársonysima, rózsás, üde, bájos arcuszínt ad. **A mosdóvizet azonnal puhává teszi.**

Mindenütt kapható!

1 levél:
30 fillér
1 doboz:
1 korona

EGO pipere-boraxszappan K 1.-

EGO pipere-boraxcrém K 1.50

Ügyeljen a védjegyre!

Főraktár: KISS LÁSZLÓ drogériája
Budapesten, VIII. kerület, Baross-utca 81.

ismerősei neki, a tájakra, az égboltra, a holdra és a csillagokra ragyogtatja egyéniségét, élő jelleget ad az élettelennek, anthropomorphisál. Amellett ökonomikusan dolgozik: csak annyit mond, amennyire okvetlen szükség van, szavainak meg van a helyük és jogosultságuk, minden leírt szó fontos fogalmi értéket takar. Innen van egyszerűsége és közvetlensége is: az ember egész közéről hallja őt, egyénisége átlépi a betűket, előttünk áll, s a nyomtatott szó és élő beszéd közötti nagy távolságon át is elszűrődik hozzánk valami: a szándékosan halkra tompított szoprán. Legfeljebb azt lehetne ellené vetni, hogy kissé egyhangú, állandóan egy huron játszik s a fantáziájának produktumai hasonlóak egymáshoz; ez ellen szól azonban, hogy a mondanivalói egy helyről kapják jelentőségüket: a szerelem az elbujtatott vezérmotivum a rimék trillái között, váz, melyre mondanivalóit építi, ezért bukkan fel majdnem minden verséből a legerősebb érzés, mely hatalmával csaknem elnyomja a többit. Ezt az egyhangúságát komoly értékekkel és belső hitelességgel igazolja: ezért lesz a fogyatékoság erényévé s írói karakterének jellegző tünetévé. Egészben véve: szimpátikus és kedves könyv. (A. B.)

KÖZGAZDASÁG.

A Magyar Agrár- és Járadékbank Rt. igazgatósága megállapította az intézet 1912. évi mérlegét. A nyereség- és veszteségszámla az 1912. év végével 3.369.910.44 korona tiszta nyereséggel zárul, szemben a múlt évi 2.584.639.29 korona tiszta nyereséggel. Ebből az igazgatóságnak a közgyűlés elé terjesztendő javaslata szerint kifizetnek osztalék fejében — úgy mint a múlt évben — részvényenként 30 koronát, azaz összesen 2.400.000 koronát, ami a részvénytőke 7½%-os kamatozásának felel meg. A fennmaradó nyereségből a tartalékalapnak alapszabályszerű maximális 20%-os dotálására felhasználják 286.226.53 koronát és az igazgatóság alapszabályszerű jutalékára 143.113.27 koronát. A külön tartalékalaphoz a múlt évi 100.000 koronával szemben 150.000 koronát utalnak át, az intézeti tisztviselők és szolgák nyugdíjalapjának javadalmazására fordítanak 40.000 koronát és a főlöslegképp mutatkozó 350.570.65 koronát a jövő üzletére viszik át. A kitüntetett tiszta nyereség a múlt évről áthozott nyereségi egyenleg tekintetbe vétele nélkül a 32 millió koronára felemlt alaptőke 9.47% kamatozásának felel meg, a múlt évi 9.38%-kal szemben. A kimutatott üzleteredményénél figyelembe veendő, hogy nemcsak lényegesen emelkedett üzleti költségeket kellett fedezni, hanem a bank tárczájában lévő különböző befektetési értékek és saját kibocsátású cizmetek árfolyamcsökkenése folytán szükségessé vált leírásokra is jelentékeny összegek voltak fordítandók, a nélkül hogy a bank rendes és rejtett tartalékai igénybe vétettek volna. A kamatjövdelem, az első fél év végén keresztül vitt 8 millió koronára rugó tőkefelemeléssel kapcsolatosan befolyt kamatozódék beszámítása mellett, a múlt évvel szemben 800.539.94 koronával, a jutalékok és különféle nyereségek címén elért eredmény 70.654.90 koronával nagyobb, a költségek 74.586.71 koronával, az adók és illetékek pedig 92.760.47 koronával magasabb összeggel szerepelnek. A bank a lefolyt évben 13.700.673.80 korona új jelzálogkölcsönként folyósított, úgy hogy a jelzálogkölcsönök álladéka, a visszafizetések levonásával, a zárszámadásban 95.345.889.43 fillérrel van kimutatva. Az intézet által kibocsátott cizmetek névértéke 8.000.000 korona névértékű új cizmet kibocsátása után, az 1912. év végén 156.200.000 korona összegre emelkedett. A banknak 1912. december 31-én a szőlő- és jelzálogkölcsönökről, valamint a tenyészállatok beszerzésére szolgáló kölcsönökről 24.948 számlája állott fenn.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank Részvénytársaság folyó hó 22-én tartotta dr. Schreyer Jakab m. kir. udvari tanácsos elnök vezetésével VII. rendes közgyűlést, melyen elhatározott, hogy az elért 735.177.48 K tiszta nyereségből az alapszabályszerű dotációk után 520.000 K osztalékra (6½%), 80.000 K tartalékra fordíttassék és 38.178.68 K. új számlára vitessék át.

HETI POSTA.

Kéziratot nem adunk vissza.

Mostoha. Halaszsa el a látogatást, mert fáradozásának nem lenne eredménye: akivel beszélni óhajt, nincs abban a helyzetben, hogy tárgyalásokat folytasson. Talán később. Ha a helyzet változik, éreztetni fogjuk.

Feketehegy. S. A követelődző hangra azt feleljük, hogy sokkal több az önérzete, mint a talentuma. Nálunk az utóbbi a mértékadó. Az önérzetével keressen másfelé boldogulást.

Zombor. K. I. Nem tudjuk, hogy a kért poéta merre jár s miféleképpen ir mostanában. Nem kísérik figyelemmel se az utját, se az írásait.

Miskolcz. F. Köszönet az elismerő sorokért. Annak, aki nek czimezte, nagy örömet szerzett a szíves megemlékezéssel.

Zéta. A tavaszi verssel még várhatott volna. Mire kitavasodzik, ön bizonyosan akkorát fejlődik, hogy maga is felismeri verse fogyatékoságait.

Nem közölhető: Dante. Ajánlás. Öreges ének, A mi utczánk, Nekem nem mond dajkám altató dalt. Oda, oda mennék. Nem alkuszom. Mért fáj szíved. Valahol a Tátra alján. Antoinette-nek. Hol volt, hol nem volt,

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JOZSEF.

Minden ut Rómába vezet, de a legkényelmesebben a Központi Menetjegyiroda március 15-én induló társaskirándulásával jutunk el az »Örökvárosba«. A kirándulók 420 koronás összköltség mellett többnapos tartózkodásuk alatt megtekintik az utbasó Venezia és Firenze látványosságait és egy külön kirándulás keretében alkalom nyílik Nápolynak és környékének a felkeresésére is. Az utitársaság résztvesz a husvéti Róma ünnepségein és a lehetőség szerint ő szentsége a pápa husvéti audienciáján. Részletes utiprogrammal készüléssel szolgál a Központi Menetjegyiroda (Budapest, IV., Vigadó-tér 1.).

A Rex-czipők kitűnő formájuk és igen kellemes külsejük által az egész országban tért hódítottak, úgy hogy aki kényelmesen akar járni s a csinos lábbelire sokat ad, csakis Rex-czipőt visel ma. Kaphatók 12 korona 50 fillér és 16 korona 50 fillér egységárban Deutsch Antal czégnél Budapest, IV., Kecskeméti-utca 19.

A mindenről gondoskodó természetnek bámulatos gyógyereje érvényesül a Schmidthauer-féle keserűvízben, mely a leghivatottabb természetszerű és ártalmatlan gyógyítója az emberi szervezet belső bajainak, u. m.: székrekedés és abból eredő étvágyhiány, gyomor-felfúvódás, aranyér és vérbőségnél, eddigi semmiféle művi készült szerek által utol nem ért gyógyhatású, mint ivókúra hosszabb használatra elkövéredés, szív-elhárjasodás és azzal járó fulladásnál, sárgaság, máj- és lépdagatnál stb. Kapható minden jobb ásványvízelárusító helyen. Utasítás mellékelve. Főszétküldés a forrástulajdonos Schmidthauer Lajos gyógyszerésznek Komáromba. Összetévesztések elkerülése végett Schmidthauer igmándi keserűvíze kérendő.

JORICIN

Igen kellemes ízű, biztos hatású, enyhé hashajtó! Nagy üveg 1 korona, kis üveg 60 fillér, 6 koronán felül franco küldenek a készítő: Basch és Szamosy gyógyszerészek, Budapest, VIII. kerület, Rákóczi-ut 25/B. szám.

CZIPŐK

Elsőrangú angol varrott férfi és női. Egységárak: K 16.50, 20.50.
Zsuffa utóda FÜREDI ÁDÁM Budapest IV., Egyetem-utca 3. sz. (a házai takarékpénztárral szemben)
Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Telefon 94-07.